

**T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**LIFO STOK DEĞERLEME YÖNTEMİ VE DEĞİŞKEN MALİYET ESASI
İLE FİNANSAL PERFORMANSIN RAPORLANMASI VE TEMETTÜ
KARARLARINDA KULLANILMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Elif İNCEOĞLU

**MUHASEBE VE FİNANS YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
MUHASEBE VE DENETİMİ PROGRAMI**

TEZ DANIŞMANI

Doç. Dr. Abdullah Kadir DABBAĞOĞLU

ŞUBAT 2016

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**LIFO STOK DEĞERLEME YÖNTEMİ VE DEĞİŞKEN MALİYET ESASI
İLE FİNANSAL PERFORMANSIN RAPORLANMASI VE TEMETTÜ
KARARLARINDA KULLANILMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Elif İNCEOĞLU
Y1412.070003**

**MUHASEBE VE FİNANS YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
MUHASEBE VE DENETİMİ PROGRAMI**

**TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. Abdullah Kadir DABBAĞOĞLU**

ŞUBAT 2016

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans Tez Onay Belgesi

Enstitümüz Muhasebe ve Finans Yönetimi Ana Bilim Dalı Muhasebe ve Denetimi Tezli Yüksek Lisans Programı Y1412.070003 numaralı öğrencisi Elif İNCEOĞLU'nun "LIFO STOK DEĞERLEME YÖNTEMİ VE DEĞİŞKEN MALİYET ESASI İLE FİNANSAL PERFORMANSIN RAPORLANMASI VE TEMETTÜ KARARLARINDA KULLANILMASI" adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 12.02.2016 tarih ve 2016/04 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından *aybır-biği* ile Tezli Yüksek Lisans tezi olarak *1977...* edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

Tez Savunma Tarihi :23/02/2016

1)Tez Danışmanı: Doç. Dr. Abdullah Kadir DABBAĞOĞLU

A. Dabbagoğlu
.....

2) Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Faris KOCAMAN

F. Kocaman
.....

3) Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Murat OCAK

M. Ocak
.....

Not: Öğrencinin Tez savunmasında **Başarılı** olması halinde bu form **imzalanacaktır**. Aksi halde geçersizdir.

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “LIFO STOK DEĞERLEME YÖNTEMİ VE DEĞİŞKEN MALİYET ESASI İLE FİNANSAL PERFORMANSIN RAPORLANMASI VE TEMETTÜ KARARLARINDA KULLANILMASI” başlıklı tez çalışmamı bir bütün olarak, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yürüttüğümü, yararlandığım ve bibliyografyada beyan ettiğim bütün eserlere atıfta bulunduğumu bunların dışında yararlandığım başka her hangi bir eser olmadığını onurumla beyan ederim (23 Şubat 2016).

Elif İNCEOĞLU

ÖNSÖZ

İstanbul Aydın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Muhasebe ve Finans Yönetimi Bölümünden mezun olduktan sonra muhasebe alanında planladığım mesleki kariyerimde ilk hedefim bağımsız denetçi olmaktır. Bunun için öncelikle sahip olmam gereken mali müşavirlik ünvanını elde etme sürecine katkı sağlamak amacı ile yüksek lisans eğitimimi mezunu olduğum üniversitenin sosyal bilimler enstitüsü bünyesindeki muhasebe ve denetimi programında tamamlamış bulunuyorum.

Gerek lisans, gerekse yüksek lisans düzeyinde eğitimime katkı sağlayan ve dolayısıyla bende emeği olan bütün hocalarıma hayatım boyunca müteşekkir kalacağım.

Yüksek lisans tezimin hazırlanması sürecinde ihtiyaç duyduğum her türlü kaynağa ulaşmamda bana son derece uygun imkanlar sunan İstanbul Aydın Üniversitesi kütüphanesine ve bu süreçte benden desteklerini esirgemeyen danışman hocam Doç. Dr. A. Kadir Dabbağoğlu'na teşekkürlerimi sunuyorum.

Babam Ertan İnCEOğlu'nun aziz anısına ithaf ettiğim tez çalışmam umarım, muhasebe mesleğine ve üretim şirketlerine fayda sağlayarak, nihai amacına ulaşır.

Şubat 2016

Elif İNCEOĞLU

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Konusu	1
1.2. Çalışmanın Amacı	1
1.3. Çalışmanın Yöntemi ve Literatür Araştırması	1
1.4. Çalışmanın Kısıtları.....	1
1.5. Çalışmanın İçeriği	1
2. KONU İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR	3
2.1. Harcama.....	3
2.2. Gider.....	3
2.3. Maliyet.....	4
2.3.1. Direkt Maliyet	5
2.3.2. Endirekt Maliyet.....	6
2.3.3. Değişken Maliyet	6
2.3.4. Sabit Maliyet	7
2.3.5. Değişken ve Sabit Maliyetlerin Karşılaştırması.....	7
3. ÜRETİM MALİYETLERİ	9
3.1. Direkt Madde Malzeme Maliyetleri	9
3.2. Direkt İşçilik Maliyetleri	9
3.3. Genel Üretim Maliyetleri	10
4. ÜRETİM MALİYETLERİN HESAPLANMASI	11
4.1. Tam Maliyet Yöntemi	11
4.2. Normal Maliyet Yöntemi	11
4.3. Direkt Maliyet Yöntemi	12
4.4. Değişken Maliyet Yöntemi	12
5. STOK DEĞERLEME YÖNTEMLERİ	15
5.1. Varsayıma Dayalı Yöntemler.....	15
5.1.1. FIFO	15
5.1.2. Ağırlıklı Ortalama	15
5.1.3. LIFO	16
5.2. Gerçek Verilere Dayanan Yöntemler	16
5.2.1. Gerçek Parti Maliyeti	16
6. KÂR DAĞITIMI	17
6.1. Vergi.....	17
6.2. Temettü.....	17
6.3. Yedek Akçe	20
6.4. Temettü ve Yedek Akçeler Arasındaki İlişki	21
6.5. Temettü - Yedek Akçe Özkaynak İlişkisi	21

7. UYGULAMA	22
7.1. Uygulama Yöntemi	22
7.2. Uygulamada Kullanılan Veriler	22
7.3. Tam Maliyet Uygulaması	23
7.3.1. Tam Maliyet FIFO Uygulaması	23
7.3.2. Tam Maliyet LIFO Uygulaması	24
7.3.3. Tam Maliyet Ağırlıklı Ortalama Uygulaması	25
7.3.4. Tam Maliyet Karşılaştırmalı Sonuçlar	26
7.4. Normal Maliyet Uygulaması	27
7.4.1. Normal Maliyet FIFO Uygulaması	27
7.4.2. Normal Maliyet LIFO Uygulaması	28
7.4.3. Normal Maliyet Ağırlıklı Ortalama Uygulaması	29
7.4.4. Normal Maliyet Karşılaştırmalı Sonuçlar	30
7.5. Direkt Maliyet Uygulaması	31
7.5.1. Direkt Maliyet FIFO Uygulaması	31
7.5.2. Direkt Maliyet LIFO Uygulaması	32
7.5.3. Direkt Maliyet Ağırlıklı Ortalama Uygulaması	33
7.5.4. Direkt Maliyet Karşılaştırmalı Sonuçlar	34
7.6. Değişken Maliyet Uygulaması	35
7.6.1. Değişken Maliyet FIFO Uygulaması	35
7.6.2. Değişken Maliyet LIFO Uygulaması	36
7.6.3. Değişken Maliyet Ağırlıklı Ortalama Uygulaması	37
7.6.4. Değişken Maliyet Karşılaştırmalı Sonuçlar	38
7.7. Genel Karşılaştırma	39
7.8. Kâr Dağıtım Uygulaması.....	43
7.8.1. Vergi Uygulaması	43
7.8.2. Yedek Akçe Uygulaması.....	44
7.8.3. Temettü Uygulaması	44
8. SONUÇ	47
KAYNAKLAR	52
ÖZGEÇMİŞ	Error! Bookmark not defined.

LIFO STOK DEĞERLEME YÖNTEMİ VE DEĞİŞKEN MALİYET ESASI İLE FİNANSAL PERFORMANSIN RAPORLANMASI VE TEMETTÜ KARARLARINDA KULLANILMASI

ÖZET

Üretim maliyetleri direkt madde malzeme, direkt işçilik ve genel üretim giderlerinden oluşur. Direkt üretim giderleri ürün üzerinde miktar olarak ölçümlenebilen giderlerdir. Endirekt niteliğinde olan genel üretim giderler ise ürün üzerinde miktar olarak ölçümlenemezler. Direkt giderler değişken giderlerdir ve üretim miktarına göre değişkenlik gösterirler. Endirekt giderler ise yarı değişken giderlerdir. Sabit giderlerin üretim maliyetleri ile ilişkilendirilmesi stok maliyetlerini etkileyeceği için dönem kârını artırır. Dönem kârını etkileyen diğer bir faktör de stok değerlendirme yöntemidir. Kâr dağıtımını vergi karşılığı, temettü ve yedek akçe ayrılmasını ifade eder. Vergi mali mevzuata göre hesaplanırken temettü ve yedek akçe ayrılması ticaret kanunu ve ana sözleşme kapsamında, genel kurul kararı ile düzenlenir. Çalışma temettü kararı alınırken maliyet hesaplama ve stok değerlendirme yöntemlerinden muhasebenin ihtiyatlılık ilkesi kapsamında nasıl yararlanılabileceğini ele almakta ve bu kapsamda bir öneri getirmektedir.

Anahtar kelimeler: *maliyet yöntemleri, stok değerlendirme yöntemleri, kâr dağıtımı*

REPORTING OF FINANCIAL PERFORMANCE IN VARIABLE COSTING WITH LIFO INVENTORY METHOD AND ITS PRACTICE ON DIVIDEND DECISIONS

ABSTRACT

Production cost consists of direct material, direct labour and overheads. Direct costs on the product can be directly, measured on quantity basis. Indirect costs on the product cannot be measured. Direct costs are variable costs and they increase while production level increasing, decrease while production level decreasing. Indirect cost are semi-variable costs. Since including fixed costs in production cost effects finished goods stocks, it increases profit for the period. Another factor affecting period for the period is inventory valuation method. Profit distribution means provision for tax, dividend to be paid and reserve to be kept. Tax is calculated according to fiscal legislation. Dividend and reserve are subject to general assembly minute within commercial code and article of association. The study discusses how to utilize cost calculate and inventory valuation methods while making decision on dividend and submit a proposal.

Key words: *Costing methods, inventory valuation methods, profit distribution*

1. GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Konusu

Çalışma maliyet ve stok değerlendirme yöntemlerini ele alarak, değişken maliyet ve son giren ilk çıkar varsayımına dayanan LIFO stok değerlendirme yönteminin işletmelerde dahili finansal raporlama ve performans analizinde kullanıldığı gibi temettü kararlarında da bir ölçüt olarak kullanılabileceği görüşünü savunmakta ve bu uygulamanın özkaynakların korunmasına katkı sağlayacağını iddia etmektedir.

1.2. Çalışmanın Amacı

Tez çalışmasının nihai amacı muhasebe meslek mensupları ve sınai işletmeler tarafından temettü kararlarında dikkate alınabilecek yeni bir ölçüt geliştirmektir.

1.3. Çalışmanın Yöntemi ve Literatür Araştırması

Tez literatür taramasına dayalı olarak hazırlanmış, örnek uygulama ise varsayım dayalı veriler üzerinden yapılmıştır. yapılan literatür taramasında, tezin konusu ile bire bir örtüşen başka bir tez çalışması tespit edilememiştir.

1.4. Çalışmanın Kısıtları

Yukarıda açıklanan amaç ve yöntemle hazırlanan tezde maliyet ve yönetim muhasebesinde irdelenen maliyet ve stok değerlendirme yöntemlerinin avantaj ve dezavantajlarını açıklayan karşılaştırmalı analizler tezin kapsamı dışında tutulmuş, çalışmada değişken maliyet ve LIFO yönteminin tercih edilmesinin nedeni ayrıca açıklanmıştır.

Tezin kapsam kısıtlaması olarak dışında kalan diğer bir konu da vergi matrahının belirlenmesine yönelik mali mevzuattır. Bu bağlamda öncelikle konu ile ilgili temel kavramlar ele alınmış ve özellikle maliyet kavramı açıklanmaya çalışılmıştır.

1.5. Çalışmanın İçeriği

Bu amaçla maliyet kavramı, türlerine göre karşılaştırmalı olarak ikinci bölümde ele alınmıştır.

Üçüncü bölümde üretim maliyetleri ele alınmış ve üretim maliyetini oluşturan unsurlar açıklanmıştır.

Dördüncü bölümde, üçüncü bölümde açıklanan, üretim girdileri esas alınarak üretim maliyetlerinin hesaplanması ele alınmış ve bu kapsamda farklı yaklaşımlarla ortaya çıkan farklı maliyet yöntemleri açıklanmıştır.

Beşinci bölümde stok değerlendirme yöntemleri teorik olarak açıklanmıştır.

Altıncı bölüm vergi, temettü ve yedek akçe kavramlarının, ve uygulamada esas alınan yasal düzenlemelerin açıklanmasına ayrılmıştır.

Yedinci bölümde, dördüncü ve beşinci bölümlerde ele alınan, maliyet ve stok değerlendirme yöntemlerinin finansal raporlamayı etkileyen farklılıklarını rakamsal olarak göstermek ve açıklamak amacı ile sayısal bir uygulama yapılmıştır.

Sekizinci bölüm ise çalışmanın konusu itibari ile savunduğu kâr dağıtım kısıtlaması ve bunun yedek akçelere etkisini kapsayan sonucu oluşturmaktadır.

Nihai önerinin de sunulduğu sonuç bölümünü müteakiben, çalışmada yararlanılan kaynakların listelendiği kaynakça ile yazarın kısa özgeçmişi verilmiştir.

2. KONU İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

2.1. Harcama

Harcama, işletme tarafından üretim faaliyetleri dışında herhangi bir nedenle para ve ya benzeri araçlarla yapılan ödemelerdir (Çetiner, 2008, s.10). Harcama sadece ödeme yapmak anlamında değildir. Harcama yapmak ödemek veya ödeme vaadinde bulunmaktır. Muhasebe açısından harcama, nakit ödeme olabileceği gibi 'ödeme vaadinde bulunma' başka bir deyişle borçlanma şeklinde de olabileceğinden, harcama ödmeden daha geniş kavramdır. Bu bağlamda harcama kavramı, nakit veya benzeri araçlarla ödemede bulunma veya ödeme vaadinde bulunmadır (Akay, 2012, s.30). Harcama elde edilen bir varlık veya hizmet karşılığında, işletmenin ödemelerini, transfer ettiği varlığı, borçlanmasını ve verdiği hizmetlerin para cinsinden değerini ifade eder. Özetlemek gerekirse bir şey üretmek için yapılacağı gibi, üretime etkisi olmayan bir olaydan da kaynaklanabilir (Lazol, 2004, s.8). Sonuç itibari ile herhangi bir amaçla işletme tarafından ödenen nakdin, transfer edilen varlığın, katlanılan borcun veya sunulan hizmetlerin para cinsinden ödenmiş tutarına harcama denilmektedir (Kartal ve Diğerleri, 2005, s.15).

Diğer bir ifade ile bir varlığı elde etmek, bir hizmet sağlamak veya bir zararı önlemek amacıyla yapılan ödemeler, varlık transferleri ve borçlanmalar harcama kavramı ile tanımlanır. Harcama ile ödemenin aynı anda olması gerekmez, varlık ve hizmetlerin elde edilmesinde, borçlanma veya başka bir varlığın devri ile de harcama meydana gelir. Dolayısıyla harcama nakit ödemeyi de kapsayan bir olaydır (Saban ve Erdoğan, 2003, s.17). Örneğin; Bir işletmenin 100.000 liraya bir maddi duran varlık aldığını, bunun bedelini nakden ve peşin olarak ödediği düşünüldüğünde yapılan ödeme harcama kavramının konusudur (Yükçü, 2014, s.18).

2.2. Gider

Gider, işletmeye ekonomik bir yarar sağlamak üzere yapılan bir harcama veya tüketimdir (Büyükmirza, 2015, s.44). İşletmeye ileride ekonomik bir yarar sağlamak üzere yapılan işletme işlevlerinin yürütülmesi için gerekli olan varlık ve hizmet tüketimlerini ifade eder (Arzova, 2015, s.58).

Gider, belirli bir dönemin gelirlerinin elde edilmesi yolunda kullanılmış, tükenmiş maliyetler (aktifler) olarak da tanımlanmaktadır (Benligiray, 2013, s.13). Sonuç itibari ile gider, işletmenin faaliyetlerini yürütebilmesini ve varlığını sürdürebilmesi için bir gelir elde etmek amacıyla belli bir dönemde kullandığı ve tükettiği mal ve hizmetlerin tutarıdır. Gider, işletme faaliyetlerinin ve varlığının sürdürülmesiyle ilgili olmalıdır. Geçici olarak ortaya çıkan tüketimler gider değil zarar olarak nitelendirilir. Gider belli bir dönemi kapsamalı ve bir zarar veya kayıp olarak düşünülmemelidir. Çünkü işletmenin kullanmış olduğu kıymetler gelir olarak işletmeye geri gelmektedir (Erol, 2008, s.3). Aynı zamanda gider, işletmenin varlığını sürdürebilmek için belli bir dönemde kullandığı mallar veya satın aldığı hizmetler nedeniyle varlıklarda meydana gelen azalışlar yükümlülüklerindeki artışlardır (Elmacı, 2010, s.6).

2.3. Maliyet

Her işletmenin kendi faaliyet konusunu meydana getiren mamul veya hizmetleri elde etmek için harcamış olduğu üretim elemanlarının parasal olarak değerine “maliyet” veya “maliyet masrafı” denir (Erol, 2008, s.3).

Genel anlamıyla maliyet, amaçlanan bir sonuca ulaşmak için katlanılması gereken esirgemezliklerin genellikle parayla ölçülen toplamıdır (Büyükmirza, 2015, s.48).

Daha geniş bir tanıma göre ise maliyet; belirli bir amaca ulaşmak için katlanılan parasal olarak ifade edilebilen ve bir değer birikiminin oluşmasına olanak veren fedakârlıkların tümüdür (Altuğ, 2015, s.12).

Maliyet mamul veya hizmet üretebilmek için yapılan fedakârlıkların miktar veya kıymet olarak ifade edilmesidir. Söz konusu fedakârlık iki şekilde anlaşılabilir. Birinci maliyet anlayışı üretim yapılırken bu istihsalde kullanılan çeşitli mal ve hizmetlerin miktar veya kıymetini ifade etmesidir. Örneğin bir masa üretmek için kullanılan $\frac{1}{4}$ metreküp şu cins ve kalitede kereste, 8 işçi saati, 1kg tutkal vs. söz konusu masanın miktar maliyetini teşkil eder. Veya masayı istihsal için 20 TL kereste, 30 TL emek, 10 TL tutkal vs. sarf edilmiş bulunduğunu söylemek suretiyle, masanın maliyetini tutar/değer olarak ifade ederiz.

İkinci fedakârlık veya maliyet anlayışı, söz konusu üretimi başarabilmek için ne gibi mal ve hizmet üretiminden vazgeçmiş olduğumuzdur. Yani $\frac{1}{4}$ m³ kereste, 8 iş saati ve 1 kilo tutkal kullanmak suretiyle bir kitap dolabı veya aynı malzeme ile imal edilebilecek diğer mallardır.

Diğer bir ifade ile kıymet olarak, kitap dolabı 42 lira ederse, masanın bu ikinci anlamdaki maliyeti 42 liradır. Bu maliyet kavramına alternatif maliyet denir (Hatipoğlu, 1987, s.3).

Şirketler ticari faaliyette bulunabilecekleri gibi sınıâ faaliyette de bulunabilirler. Sınıâ faaliyet bir üretim faaliyetini gerektirir ve doğal olarak ticari faaliyeti de kapsar. Dolayısıyla, üretim faaliyeti ile uğraşan şirketlerin katlanmak zorunda olduğu giderlerin içinde üretim giderleri de olacaktır. Buna karşılık şirketler, üretimleri sonucunda elde edecekleri mamulleri satarak, satış geliri elde edeceklerdir. Elde edilecek satış geliri ile bu satışa konu olan mamulün üretim için katlanılan giderler aynı hesap dönemi içinde gerçekleşmemiş olması, bu gelirler ile giderlerin mukayese edilmesinde ve dolayısıyla belirli bir hesap dönemine ilişkin kârın hesaplanmasında sorun teşkil etmektedir. Bu sorunu ortadan kaldırmak ve üretim giderleri ile satış hâsılatını ilgili oldukları aynı hesap döneminde mukayese edebilmek için üretim giderleri belirli bir süre (satış gerçekleşinceye kadar), varlık hesaplarında bekletilir. Dolayısıyla, muhasebesel anlamda maliyetler sonuç itibariyle varlık hesaplarına kaydedilip, daha sonra gider hesaplarıyla ilişkilendirilirken giderler gider hesaplarına direkt olarak kaydedilmektedir (Dabbağoğlu, 2011, s.56). Ekonomik anlamda maliyet, satış değeri olan bir mal veya hizmete sahip olmak için katlanılan, ölçülebilir yükümlülüklerin toplamıdır (Sevgener ve Hacırüstemoğlu, 1995, s.17).

2.3.1. Direkt Maliyet

Maliyet Muhasebesi Sistemi, her şeyden önce üretim ve satışı yapılan mamul ve hizmetlere ait direkt ve endirekt maliyetlerin çeşitli unsurlarının saptanması, tanımlanması, ölçümlenmesi ve analizine yöneliktir.

Üretim maliyetleri de üretilen ürün ile ilişkilendirilip, birebir ölçümlenebilen direkt maliyetler ve birebir ölçümlenemeyip, belli dağıtım katsayıları ile ürüne yüklenen endirekt maliyetlerden oluşmaktadır.

Üretimde ne kadar malzeme kullanıldığının belirlenmesi ekonomik yönden anlamlı ve iktisadi nitelikte ise direk ilk madde ve malzeme olarak adlandırılacaktır. İlk madde ve malzemeler işlenmemiş (ham) şekilde olacağı gibi işlenmiş şekilde de olabilir. Örneğin demir cevheri (madeni) demir-çelik fabrikaları için ilk madde ve malzeme olurken, demir-çelik fabrikalarında işlendikten sonra demir çubuk haline gelen ürün, bu ürünü kullanan inşaat işletmeleri açısından ilk madde ve malzeme olmaktadır.

O halde bir ürün, bir işletmenin nihai ürünü olurken başka bir işletme için de ilk madde ve malzeme olabilecektir (Banar, 2009, s.7).

Sonuç itibari ile mamul maliyetine doğrudan doğruya yüklenebilen maliyetlere direkt maliyet denir. Direkt maliyet kolayca ve rahatlıkla gözaltında belirli maliyet nesnesine izlenebilen bir maliyettir (Garrison ve Diğerleri, 2015, s.50).

2.3.2. Endirekt Maliyet

Direkt maliyetlerin dışında kalan bütün maliyetler endirekt maliyet sayılır. Bunlar mamullere ancak dolaylı yollardan yüklenebilir. Bu maliyetleri de, mahiyetleri bakımından üç gruba ayırmak mümkün olabilir. Bunlar yapıldıkları yer bakımından endirekt sayılan masraflar ve mahiyetleri veya kavramlarındaki teknik güçlükler dolayısıyla endirekt sayılan masraflar olarak bölünebilir. Maliyetler üretimin fiilen yapıldığı safhalarda veya masraf devrelerinde ortaya çıkabileceği gibi üretim faaliyeti olmayan bazı daire veya kısımlarda da yapılabilir. Bu sonuçlara örnek olarak, tamirhane veya kazan dairesi gibi yardımcı bazı teknik servislerde yapılan masraflarla, idare ve satış servisleri gibi işletmenin imalat faaliyetleri dışındaki kısımları masrafları gösterilebilir (Bursalı ve Ercan, 2002, s.49).

Sonuç itibari ile direkt maliyetlerin dışında kalan ve mamullere doğrudan yüklenemeyen maliyetler en direkt maliyetlerdir (Küçükşavaş, 1998, s.212).

2.3.3. Değişken Maliyet

Değişken maliyetler, üretim hacminde meydana gelen değişme karşısında toplan tutarı aynı yönde değişme gösteren maliyetlerdir (Erdoğan ve Saban, 2010, s.36). Değişken maliyetler, üretim hacmi, satış hacmi ya da başka bir faaliyet ölçüsü ile aynı yönde değişen maliyetlerdir (Gürsoy, 1999, s.29). Üretim miktarındaki değişmelerle doğrudan doğruya ilişkili olan değişken maliyetler, üretim miktarı arttığında artar ve üretim miktarı sıfır olduğunda sıfırlanırlar.

Örnek olarak traktör üreten bir işletmeyi ele aldığımızda her bir traktöre bir radyatör takıldığından traktör üretimi arttıkça üretim artışına paralel olarak radyatör kullanımı da artacaktır.

Radyatörlerin birim maliyetinin 25.000 TL olduğunu düşünürsek değişik üretim düzeyindeki toplam radyatör maliyetlerinin birim başına sabit ve üretim miktarıyla doğru orantılı olarak arttığını görürüz (Kartal, 2004, s.80).

Sonuç itibari ile değişken maliyetler faaliyet hacmine bağlı olarak artan veya azalan giderlerdir. Diğer bir ifade ile iş hacmiyle aynı yönde ve aynı oranda değişme gösteren maliyetlerdir. Faaliyet hacmi sıfır olduğunda bu tür maliyetler de doğal olarak ortadan kalkar. Direkt ilk madde ve malzeme giderleri, direkt işçilik giderlerinin bir bölümü veya tamamı, genel üretim giderlerinin bir kısmı değişken gider özelliği taşırlar. Değişken giderler birim başına sabit, toplam olarak değişken giderlerdir (Akdoğan, 1994, s.26).

2.3.4. Sabit Maliyet

Sabit maliyetler bir mali dönem içinde belirli bir üretim ve iş hacmine göre sabit kalan maliyetlerdir.

Uygulamada, üretime dağıtım yoluyla endirekt olarak dağıtılan, örneğin genel üretim giderlerinin önemli bir kısmı bu grup içinde yer almaktadır. Bu tanıma göre dolaylı giderler, sabit giderler olarak kabul edilebilir.

Üretime endirekt kanalla aktarılan ve genel üretim giderleri başlığı altında yer alan amortismanlar, taşıt ve bina vergileri ve sigortaları değişmeyen gider karakterinde görölmektedir (Uragun, 1993, s.220).

Belirli bir zaman dilimi ve faaliyet hacmi içinde, faaliyet hacmindeki artış ve azalışlardan etkilenmeyerek aynı kalan sabit maliyetler kısa dönemde de faaliyet hacmindeki dalgalanmalardan da etkilenmezler.

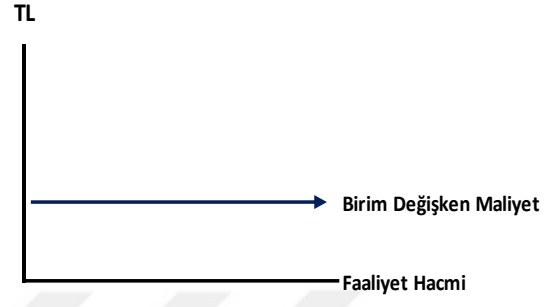
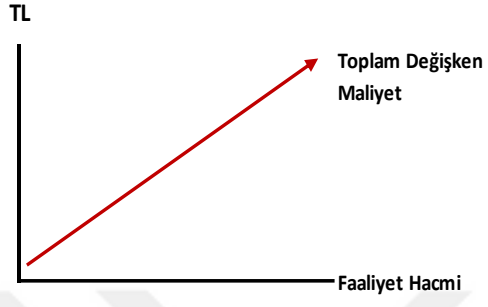
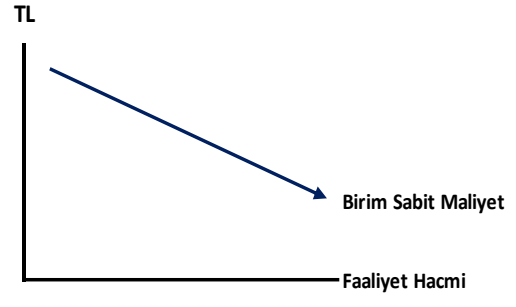
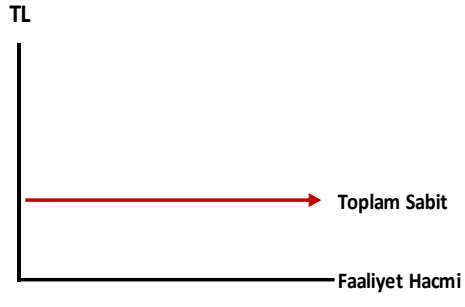
Bu nedenle kısa dönemde sabittirler. Uzun dönemde ise değişkenlik gösterebilirler. Sabit maliyetler genellikle kapasite yaratıcı gider olduğundan, kapasite giderleri adı ile de anılırlar.

Bu tür giderler, belirli bir zaman diliminde ve faaliyet hacminde, faaliyet hacmindeki dalgalanmalar karşısında sabit kalırken, yönetim kararına göre artıp azalırlar (Akdoğan, 1994, s.25).

2.3.5. Değişken ve Sabit Maliyetlerin Karşılaştırması

Bağımsız değişken olan faaliyet hacmine göre tanımlanan sabit ve değişken giderlerin seyri grafiklerle aşağıdaki gibi açıklanabilir:

3. ÜRETİM MALİYETLERİ

Üretim girdileri hammadde malzeme, işçilik ve genel üretim giderlerinden oluşur (Haftacı, 2005, s.33). Bütün bu üretim girdileri şirket tarafından ancak satınalma yoluyla edinilebilir. Dolayısıyla üretim için öncelikle bir satınalma işleminin gerekli olduğunu söylemek mümkündür.

Üretim amaçlı yapılan satınalmalar varlık edinme ve bir gidere katlanma niteliğinde olabilir. Üretim için satınalınan hammadde malzeme varlık edinme niteliğinde olmakla birlikte, üretimde kullanılacak iş gücünün satın alınması ve elektrik, yakıt gibi genel üretim girdilerinin satın alınması gider niteliğindedir. Ancak bununla birlikte, yukarıda açıklanan nedenlerden dolayı, bu tür giderler belirli bir süre ve ilgili gelir ile mukayese edilebilmek üzere bekletilmek, diğer ifadeyle aktifleştirilmek zorundadır. Dolayısıyla bu tür giderlerin aslında şirketin yüklendiği birer maliyet unsuru olduğu söylenebilir (Dabbağoğlu, 2011, s.57).

3.1. Direkt Madde Malzeme Maliyetleri

Üretilen mamul ya da hizmetler ile bunların üretiminde kullanılan maddeler arasında yükleme ilişkisinin derecesi, maliyet hesaplarındaki hassasiyeti belirleyen en önemli etkidir. Bu açıdan maliyetler direkt maddeler ve endirekt maddeler olmak üzere iki grupta toplanır.

Direkt maddeler, üretilen mamullerin oluşumunu sağlayan, o mamullerin bünyesinde yer alan ve maliyetleri de doğrudan üretilen mamullere yüklenebilen maddelerdir (Çalış, 2013, s.162).

3.2. Direkt İşçilik Maliyetleri

Bu maliyetler esas üretim gider yerleri ile ilgili olup, belli bir mamul ya da hizmetin üretim maliyetine doğrudan yüklenebilen işçilik giderlerini kapsar. Bir mamulün imalatı ile ilgili olarak yapılan işçilik giderleri direkt ve endirekt olarak iki gruba ayrılır.

Maliyet muhasebesinde direkt (dolaysız) işçilik, bir işletmenin temel üretim konusunu oluşturan mamul veya hizmeti meydana getirmek için harcanan ve maliyetlere doğrudan yüklenebilen işçilik olarak tanımlanırken, endirekt (dolaylı) işçilik bu tanımın dışında kalmakla birlikte imalat faaliyetleri ile ilgili olabilecek her türlü üretken veya yardımcı işçilik olarak tanımlanmaktadır (Çalış, 2013, s.166).

3.3. Genel Üretim Maliyetleri

Genel üretim giderleri direkt olarak üretim konusu mal ve hizmetlerin maliyetine giren ilk madde ve malzeme ile işçilik giderleri dışında, anılan mal ve hizmetlerin üretimi için yapılan, ancak dağıtım yoluyla maliyetlere yansıtılabilecek gider ve harcamaların tümüdür.

Genel üretim giderlerini oluşturan maliyet unsurları endirekt ilk madde ve malzemeler, endirekt işçilik giderleri ve diğer endirekt giderlerdir (Çalış, 2013, s.170).

Endirekt maddeler üretilen mamullerin oluşumunda direkt maddeler gibi temel rol oynamayan ve mamul üretiminde dolaylı katkıları bulunan ya da mamul üretiminde doğrudan katkıları bulunmakla maliyetleri üretilen mamullere doğrudan yüklenemeyen maddelerdir (Altuğ, 2015, s.94).

4. ÜRETİM MALİYETLERİN HESAPLANMASI

4.1. Tam Maliyet Yöntemi

Üretim biriminin maliyeti, maliyet akımı içindeki ölçmeye esas olan noktaya kadar toplanan tüm direkt ve endirekt nitelikteki giderleri kapsar (Direkt ilk madde malzeme + direkt işçilik + genel üretim giderleri = üretim maliyeti). Tam maliyette, dönemsel giderleri tümüyle üretim birimlerine yani stoklara aktarılır. Envanter sırasında kullanılan maliyet sistemi tarihi maliyet sistemi ise ürünler direkt ilk madde malzeme ve direkt işçilik ile genel üretim giderlerinden düşen payları kapsar. Standart maliyet sistemi uygulanıyor ise uygulanan standart usullerine göre saptanan standart direkt ilk madde malzeme direkt işçilik ve genel üretim giderleriyle stoklara götürülür. Sapmalar ayrıca değerlendirilir. İşletmenin üretim fonksiyonu dışında kalan faaliyet giderleri genellikle ilgili bölümlere ait toplamlar üzerinden dönem hasılatıyla karşılaştırdığından tam maliyetler içinde yorumlanmamalıdır (Urangun, 1993, s.87). Tam maliyet yönteminin dış (harici) raporlamada mali mevzuat açısından kullanılması zorunludur.

Bu yöntemde toplam sabit maliyet ‘ maliyet muhasebesi’ uygulamaları çerçevesinde belirli bir standarda göre dağıtılarak bir birime düşen sabit maliyet payı bulunur. Birim sabit maliyet ile birim değişken maliyet toplamından toplam birim maliyete ulaşılır.

4.2. Normal Maliyet Yöntemi

Normal maliyet yönteminde değişken üretim maliyetlerinin tamamı, sabit üretim maliyetlerinin ise yalnızca normal kapasite kullanım oranı ile orantılı kısmı üretim maliyetlerine yüklenir (Maher ve Diğerleri, 2012, s.36).

Atıl kalan kapasiteye tekabül eden sabit genel üretim maliyetleri sonuç (gelir tablosu) hesaplarına dönem (faaliyet) gideri olarak aktarılır.

Normal (pratik) kapasite; tamir, bakım, onarım gibi çeşitli aksamaların dikkate alınmasıyla gerçekleşen kapasitedir.

Şu halde normal kapasitede makinelerin, diğere üretim araçlarının ve işgücünün teorik kapasite düzeyinde çalışamayacağı baştan kabul edilmektedir.

Üretimde koruyucu bakım, makine hazırlık gibi faaliyetler için zaman gerekebilir. Ayrıca işgörenlerin çalışma ortamına ve kullanılan teknolojiye uyum sağlaması (oryantasyon) zaman alabilir.

İşgören devamsızlığı, malzeme yetersizliği, elektrik kesintileri gibi durumlarla karşılaşılabilir. Bütün bu nedenlerden dolayı üretim genellikle maksimum kapasitenin altında gerçekleşebilir. İşte bütün bu plan dışı gelişmelerden dolayı maksimum kapasitenin altında gerçekleşen kapasiteye normal kapasite denir (Tutar, 2016, s.8).

Kamu Gözetim Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) tarafından yayınlanan 2 no'lu Türkiye Muhasebe Standardı'na (TMS 2) göre normal kapasite, planlanan bakım- onarım çalışmalarından kaynaklanacak kapasite düşüklüğü de dikkate alınarak, normal koşullarda bir veya birkaç dönem veya sezonda elde edilmesi beklenen ortalama üretim miktarıdır.

Gerçek üretim düzeyi normal kapasiteye yakınsa, bu kapasite normal kapasite olarak kabul edilebilir.

4.3. Direkt Maliyet Yöntemi

Bu yöntemde sadece direkt nitelikte olan üretim giderlerini mamul maliyetine dâhil edilir. Sadece ilgili maliyet merkezinde oluşan maliyetlerin 'maliyet' olarak kabul edildiği, maliyet dağıtım işlemini göz ardı eden yaklaşım 'Direkt-Doğrudan Maliyetleme' olarak adlandırılmaktadır.

Bu tür maliyetleme de mamul birim maliyetini direkt ilk madde malzeme giderleri ile direkt işçilik giderleri oluşturur.

Sonuç olarak, direkt maliyetleme yöntemi sadece maliyet merkezlerinin maliyetlerinin dikkate alındığı bir yöntemdir (Karakaya, 2004, s.273).

4.4. Değişken Maliyet Yöntemi

Bu yöntem direkt ilk madde ve malzeme ve direkt işçilik maliyetleri ile değişken genel üretim maliyetlerinin üretim maliyeti ile ilişkilendirilmesi ve sabit genel üretim giderlerinin (kapasite maliyetinin) sonuç hesaplarına (gelir tablosu) hesaplarına dönem (faaliyet) gideri olarak aktarılması esasına dayanır.

Tam maliyet sisteminin uygulandığı işletmelerde, gider yerinde yapılmakta olan indirekt giderlerin kontrol altına alınmaması ve alınması gerekli bazı kısa vadeli kararların da çıkarılmaması gibi sakıncalar nedeniyle değişken maliyet sistemi geliştirilmiştir (Urangun, 1993, s.387).

Değişken maliyet yöntemi için aşağıdaki tanımlamaları yapmak mümkündür:

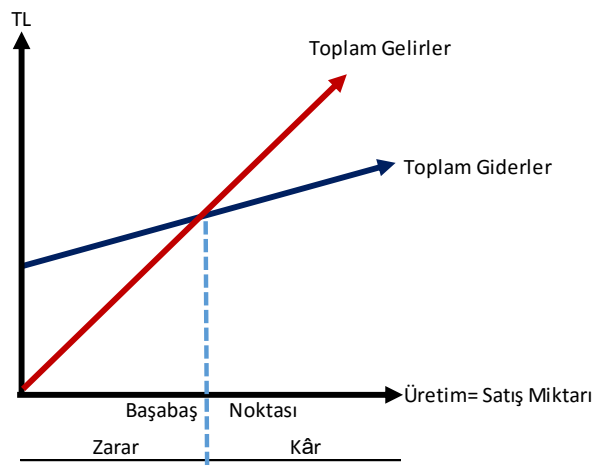
Bu sistemde üretime bağlı olarak değişken giderler (Direkt ilk madde ve malzeme, direkt işçilik, değişken genel üretim giderleri) katılır, üretime bağlı olarak değişiklik göstermeyen giderler dönem gideri olarak kabul edilir (Çetiner, 2008, s.16).

Maliyetlerin yalnızca değişken giderlerin esas alınarak hesaplandığı yöntemdir. Bu yöntemde, giderler değişken ve sabit olarak ayrılmakta ve maliyeti bulunacak birimlere yalnızca değişken giderler yüklenmektedir (Haftacı, 2005, s.147).

Sadece değişken üretim giderlerini üretim maliyetlerine yükleyen, sabit üretim giderlerinin tamamını ise dönem gideri şeklinde irdeleyerek, gelir-gider tablosuna yansıtan yöntemdir (Büyükmirza, 2015, s.239).

Değişken maliyet yöntemini finansal performansın raporlanmasında diğer yöntemlere göre avantajlı kılan husus, değişken maliyetlerin katkı marjını belirlemesi ve ancak bu katkı marjı ile başabaş noktası analizinin yapılabilmesidir. Bilindiği gibi başabaş noktası işletmenin üretim ve satış miktarı türünden kâra geçiş noktasını ifade eder.

Başabaş noktası aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

$$\text{Kâr} = \text{Gelirler} - \text{Değişken Giderler} - \text{Sabit Giderler}$$

Gelirlerin ve değişken giderlerin satış (= üretim) miktarının bir fonksiyonu olduğu varsayımından hareketle aşağıdaki ifadeyi yazmak mümkündür:

$$\text{Kâr (p)} = [\text{Satış Miktarı (q) x Birim Satış Fiyatı (f)}] - [\text{Üretim Miktarı (q) x Birim Değişken Gider (a)}] - \text{Sabit Giderler (b)}$$

$$P = q (f-a) - b \rightarrow \text{Başabaş Noktası} = q = b/(f-a)$$

Görüldüğü gibi başabaş noktası için gerekli üretim/satış miktarını belirleyen faktör katkı marjıdır. Katkı marjının da iki temel unsurundan biri birim değişken giderdir.

5. STOK DEĞERLEME YÖNTEMLERİ

5.1. Varsayıma Dayalı Yöntemler

KGK tarafından yayınlanan TMS 2'ye göre Normal şartlarda birbirleri ile ikame edilemeyen stok kalemleri ile özel projeler için üretilen veya satın alınan mal veya hizmetlerin maliyeti, her bir varlığa ilişkin özel maliyeti dikkate alınarak belirlenir (Gerçek parti maliyet yöntemi).

Maliyetin özel olarak belirlenmesi, maliyetin belirlenen stok kalemleriyle ilişkilendirilmesini ifade eder. Bu yöntemin, belirli bir proje için ayrılan stoklara ilişkin olarak, bu stokların satın alınmış veya üretilmiş olmasına bakılmaksızın, kullanılması uygundur. Ancak, özel maliyet yöntemi (gerçek parti maliyet yöntemi) genellikle birbirleri ile ikame edilebilen büyük miktardaki kalemlerden oluşan stoklar için uygun bir maliyet hesaplama yöntemi değildir. Bu durumlarda, dönem kar veya zararı üzerindeki etkisini görmek amacıyla stokta kalan kalemleri seçme yöntemi kullanılabilir. Bunların dışında kalan stokların maliyeti, ilk giren ilk çıkar (FİFO) veya ağırlıklı ortalama maliyet yöntemlerinden biri uygulanarak belirlenir.

5.1.1. FIFO

TMS 2'ye göre FİFO yönteminde (formülünde); ilk satın alınan veya üretilen stok kaleminin ilk satıldığı ve dönem sonunda stokta kalan kalemlerin en son satın alınanlar veya üretilenlerden olduğu varsayılır.

5.1.2. Ağırlıklı Ortalama

TMS 2 ağırlıklı ortalama maliyet yöntemini aşağıdaki gibi açıklamıştır:

Her bir stok kaleminin maliyeti, dönem başındaki benzer varlıkların ağırlıklı ortalama maliyeti ile dönem içinde satın alınan veya üretilen benzer varlıkların maliyetinin ağırlıklı ortalamasının alınması suretiyle tespit edilir. Ortalama, işletmenin iş akışına bağlı olarak, periyodik bazda (Dönem sonu ağırlıklı ortalama maliyet yöntemi) veya her bir ek alım/üretim sonrasında (hareketli ağırlıklı ortalama maliyet yöntemi) hesaplanabilir.

5.1.3. LIFO

Gerçek maliyetin bilinmediği durumlarda, stok çıkışlarında stok giriş tarihlerinin esas alındığı ve ilk olarak en son edinilen stok kaleminin tüketileceği varsayımına dayanan değerlendirme yöntemidir (Dabbağoğlu, 2014, s.150).

LIFO yönteminin Türkiye Muhasebe Standartları çerçevesinde yapılacak bir finansal raporlamada kullanılması mümkün değildir. Ülkemizde yürürlükte olan mali mevzuat da bu yöntemin kullanılmasına izin vermemektedir.

Bununla birlikte işletmeler kendi iç (dâhili) raporlamalarında bu yöntemi kullanabilirler. Böyle bir durumda stok değerinde ortaya çıkacak farkın finansal duruma yansıtılması için ayrılan karşılığa “Lifo Yedeği”, karşılığın finansal performansa etkisine de “Lifo Etkisi” denmektedir (Hongren ve Diğerleri, 2002, s.243).

5.2. Gerçek Verilere Dayanan Yöntemler

Stok değerlemede gerçek verilere dayanan yöntemlerin kullanılması, değerlendirilecek stok kaleminin maliyetinin fiilen bilinmesi durumunda söz konusu olur.

Değerlenecek stok kaleminin maliyetinin fiilen bilinmesi durumunda tahmine dayalı stok değerlendirme yöntemleri kullanılamaz.

5.2.1. Gerçek Parti Maliyeti

KGK tarafından yayınlanan TMS 2'ye göre bu yöntem maliyetin özel olarak belirlenmesi, maliyetin belirlenen stok kalemleriyle ilişkilendirilmesini ifade eder. Bu yöntemin, belirli bir proje için ayrılan stoklara ilişkin olarak, bu stokların satın alınmış veya üretilmiş olmasına bakılmaksızın, kullanılması uygundur. Ancak, gerçek parti maliyet yöntemi genellikle birbirleri ile ikame edilebilen büyük miktardaki kalemlerden oluşan stoklar için uygun bir maliyet hesaplama yöntemi değildir. Bu durumlarda, dönem kar veya zararı üzerindeki etkisini görmek amacıyla stokta kalan kalemleri seçme yöntemi kullanılabilir.

6. KÂR DAĞITIMI

Gerek muhasebe standartları gerekse muhasebe uygulama tebliğleri ile getirilen düzenlemeler yılsonu bilançolarında vergi karşılığı ayrılmasını öngörmektedir. Bu nedendir ki müteakip yıl dağıtımına tabi tutulacak kâr vergi sonrası kâr olmaktadır. Cari yılın vergi sonrası kârının gelecek yıl içinde dağıtımını genel kurul kararı ile ve şirket ana sözleşmesi ve Türk Ticaret Kanunu hükümlerine uygun olarak yapılır.

Sonuç itibari ile ülkemizde sermaye şirketlerinin kar dağıtımını devlet, hissedar ve şirket üçgeninde vergi, temettü ve yedek akçe olarak yapılmaktadır.

6.1. Vergi

Ülkemizde sermaye şirketleri kurumlar vergisi mükellefi olarak %20 oranında kurumlar vergisi tahakkuk ettirip, ödemekle yükümlüdür.

Kurumlar vergisi vergi matrahı üzerinden %20 oranında hesaplanmaktadır.

Vergi matrahı vergi öncesi kâra mali mevzuatın indirilmesine izin vermediği giderlerin (kanunen kabul edilmeyen giderler) eklenmesi, geçici olsun olmasın vergilendirme kapsamına alınmayan gelirlerin (istisnalar) ise düşülmesi ile bulunan tutardır.

Kurumlar vergisi matrahının tespiti mali mevzuat kapsamında vergi usul ve kurumlar Vergisi kanunları ile düzenlenmektedir.

6.2. Temettü

Temettü vergi sonrası kârdan şirket hissedarlarına ödenecek olan kâr payını ifade eder. Temettü dağıtımını ile ilgili düzenleme öncelikle şirket ana sözleşmesi ve Türk Ticaret Kanunu (TTK) kapsamında yapılır. Ana sözleşmede yazılı değilse temettü ayrılması ve ödenmesi zorunlu değildir.

Sermaye Piyasası Kurumu (SPK) gibi düzenleyici kurumların da temettü kararlarında etkisi vardır. Bu kapsamda, şirketlerin kâr dağıtım politikalarına yönelik olarak ülkemizde SPK tarafından 23.1.2014/28891 tarih sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Kâr Payı Tebliği ile getirilen düzenleme özet haliyle aşağıdaki gibidir:

1. Ortaklıklar, kârlarını genel kurulları tarafından belirlenecek kâr dağıtım politikaları çerçevesinde ve ilgili mevzuat hükümlerine uygun olarak genel kurul kararıyla dağıtır.
2. Ortaklıkların kâr dağıtım politikalarında asgari olarak aşağıdaki hususlara yer verilmesi gerekir:
  - a. Kâr payı dağıtılıp dağıtılmayacağı, dağıtılacak ise ortaklar ve kâra katılan diğer kişiler için belirlenen kâr payı dağıtım oranı
  - b. Kâr payının ödenme şekli
  - c. Kâr payı dağıtım işlemlerine en geç dağıtım kararı verilen genel kurul toplantısının yapıldığı hesap dönemi sonu itibarıyla başlanması şartıyla, kâr payının ödenme zamanı
  - d. Kâr payı avansı dağıtılıp dağıtılmayacağı, dağıtılacak ise buna ilişkin esaslar
3. Kâr dağıtım politikasında değişiklik yapılmak istenmesi durumunda, bu değişikliğe ilişkin yönetim kurulu kararı ve değişikliğin gerekçesi, Kurulun özel durumların kamuya açıklanmasına ilişkin düzenlemeleri çerçevesinde kamuya duyurulur.

Aynı tebliğ ile şirketlerin kâr payı dağıtım esaslarına ilişkin olarak getirilen düzenleme de özet haliyle aşağıdaki gibidir:

1. Ortaklıklarda kâr payı, dağıtım tarihi itibarıyla mevcut payların tümüne, bunların ihraç ve iktisap tarihleri dikkate alınmaksızın payları oranında eşit olarak dağıtılır.
2. Kâr payı, dağıtımına karar verilen genel kurul toplantısında karara bağlanmak şartıyla eşit veya farklı tutarlı taksitlerle ödenebilir. Kâr payının taksitle ödenmesinde aşağıdaki hususlara uyulur:
  - a. Taksit sayısı genel kurul tarafından veya genel kurul tarafından açıkça yetkilendirilmesi şartıyla yönetim kurulu tarafından belirlenir.
  - b. Taksit ödeme zamanlarının genel kurul kararıyla belirlenmediği durumlarda; yönetim kurulu kararıyla belirlenecek ödeme zamanları, genel kurul takip eden on beş gün içinde Kurulun özel durumların kamuya

açıklanmasına ilişkin düzenlemeleri çerçevesinde ortaklık tarafından kamuya duyurulur.

- c. Taksit ödemeleri, ödeme tarihi itibarıyla mevcut payların tümüne, bunların ihraç ve iktisap tarihleri dikkate alınmaksızın payları oranında eşit olarak dağıtılır.
  - d. Genel kurul tarafından pay sahibi dışındaki kişilere dağıtılmasına karar verilen kâr payı tutarı, pay sahiplerine yapılacak taksit ödemeleri ile orantılı olarak ve aynı usul ve esaslar çerçevesinde ödenir.
3. Zorunlu yedek akçeler ile ana sözleşmede veya kâr dağıtım politikasında pay sahipleri için belirlenen kâr payı ayrılmadan, başka yedek akçe ayrılmasına, ertesi yıla kâr aktarılmasına ve intifa senedi sahiplerine, yönetim kurulu üyelerine, ortaklık çalışanlarına ve pay sahibi dışındaki kişilere kârdan pay dağıtılmasına karar verilemez. Pay sahipleri için belirlenen kâr payı nakden ödenmedikçe bu kişilere kârdan pay dağıtılamaz.
  4. İmtiyazlı pay sahiplerine, intifa senedi sahiplerine, yönetim kurulu üyelerine, ortaklık çalışanlarına ve pay sahibi dışındaki kişilere kârdan pay verilebilmesi için ortaklık esas sözleşmesinde hüküm bulunması zorunludur. Esas sözleşmede söz konusu kişilere kâr payı dağıtılması hususunda hüküm bulunmasına rağmen, kâr payına ilişkin olarak herhangi bir oran belirlenmemişse; bu kişilere dağıtılacak kâr payı tutarı, imtiyazdan kaynaklananlar hariç her durumda pay sahiplerine dağıtılan kâr payının dörtte birini aşamaz.

Aynı konu hakkında Türk Ticaret kanunu ise aşağıdaki düzenlemeleri getirmiştir:

1. Sermaye için faiz ödenemez
2. Kâr payı ancak net dönem kârından ve serbest yedek akçelerden dağıtılabılır.
3. Kâr payı avansı, Sermaye Piyasası Kanununa tabi olmayan şirketlerde, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının bir tebliği ile düzenlenir.
4. Yönetim kurulu üyelerine kazanç payları, sadece net kârdan ve ancak kanuni yedek akçe için belirli ayırım yapıldıktan ve pay sahiplerine ödenmiş sermayenin yüzde beşi oranında veya esas sözleşmede öngörülen daha yüksek bir oranda kâr payı dağıtıldıktan sonra verilebilir.

Kâr payı, sadece net dönem kârından ve bunun için ayrılmış yedek akçelerden dağıtılabılır. Kâr payı dağıtımına ancak, kanun ve şirket sözleşmesi uyarınca ayrılması gereken kanuni yedek akçelerle, şirket sözleşmesinde öngörölmüş yedek akçeler ayrıldığı takdirde karar verilebilir.

Şirket sözleşmesi ile aksi öngörölmedikçe, kâr payı, esas sermaye payının itibarî değerine oranla hesaplanır; ayrıca yerine getirilen ek ödeme yükümlölüklerinin tutarı da kâr payının hesaplanmasında itibarî değere eklenir.

Şirket genel kurulu, kanun ya da şirket sözleşmesinde öngörölmeven veya öngörölöeni aşan tutarlarda yedek akçelerin ayrılmalarına sadece aşağıdaki iki durumda karar verebilir:

1. Zararların karşılanması için gereklilik ve şirketin gelişimi için yatırım yapılması ihtiyacının ciddi bir şekilde ortaya konulması
2. Bütün hissedarların menfaatinin böyle bir yedek akçe ayrılmasını haklı göstermesi ve bu hususların ana sözleşmede açıkça belirtilmesi

6.3. Yedek Akçe

Yedek akçeleri zorunlu ve isteğe bağılı yedekler olarak iki grupta toplamak mümkündür.

Zorunlu yedekler yasalar ve ana sözleşme gereğı ayrılması zorunlu olan yedeklerdir.

Ana sözleşme gereğı ayrılan yedekler statü yedeğı olarak adlandırılır.

Türk Ticaret Kanunu'nun yedek akçeler konusunda getirdiğı düzenlemeler özetle aşağıdaki gibidir:

1. Yıllık kârın yüzde beşi, ödenmiş sermayenin yüzde yirmisine ulaşınca kadar genel kanuni yedek akçeye ayrılır.
2. Birinci maddedeki sınıra ulaşıldıktan sonra pay sahiplerine ödenecek olan yüzde beş oranında kâr payı sonrasında, kârdan pay alacak kişilere dağıtılabılacak toplam tutarın yüzde onu genel kanuni yedek akçeye eklenir.
3. Genel kanuni yedek akçe sermayenin veya çıkarılmış sermayenin yarısını aşmadığı takdirde, sadece zararların kapatılmasına, işlerin iyi gitmediğı zamanlarda işletmeyi devam ettirmeye veya işsizliğı önüne geçmeye ve sonuçlarını hafifletmeye elverişli önlemler alınması için kullanılabilir.

6.4. Temettü ve Yedek Akçeler Arasındaki İlişki

Türk Ticaret Kanunu temettü ile yedek akçeler arasındaki ilişkiyi aşağıdaki gibi düzenlemiştir:

1. Kanuni ve esas sözleşmede öngörülen isteğe bağlı yedek akçeler ayrılmadıkça pay sahiplerine dağıtılacak kâr payı belirlenemez.
2. Genel kurul;
  - a. Aktiflerin yeniden sağlanabilmesi için gerekliyse,
  - b. Bütün pay sahiplerinin menfaatleri dikkate alındığında, şirketin sürekli gelişimi ve olabildiğince kararlı kâr payı dağıtımını yönünden haklı görülüyorsa,

Kanunda ve esas sözleşmede öngörülenlerden başka yedek akçe ayrılmasına da karar verebilir.

3. Esas sözleşmede hüküm bulunmasa bile, genel kurul, şirketin işçileri için yardım sandıkları ve diğer yardım örgütleri kurulması veya bunların sürdürülebilmesi amacıyla veya diğer yardım ve hayır amaçlarına hizmet etmek üzere, bilanço kârından yedek akçe ayırabilir.

6.5. Temettü - Yedek Akçe Özkaynak İlişkisi

Kâr dağıtımını bir özkaynak işlemi olarak, özkaynaklarda değişime neden olur.

Kârdan yedek akçe ayrılması özkaynak toplamını değiştirmezken, temettü ayrılması özkaynak toplamını azaltır.

Dolayısıyla temettünün özkaynak oranını azaltıcı bir etkisi vardır. Ancak, bu olumsuz durumdan dolayı, temettü ayrılmasından kaçınmak da kâr payı dağıtım oranını düşürecektir.

Temettü/Net Kâr olarak ifade edilen kâr payı dağıtım oranı işletmelerin kâr dağıtım politikaları ile ilgili bilgi verir.

Oranın yüksekliği işletmede kâr dağıtım eğiliminin yüksek olduğunu ifade eder. Hissedar ve yatırımcıların hassasiyetle izledikleri bu oran gelişmiş ülkelerde %30 civarındadır (Arat, 2005, s.138).

7. UYGULAMA

7.1. Uygulama Yöntemi

Uygulama, varsayıma dayalı olarak oluşturulan aynı verileri kullanarak, Tam Maliyet, Normal Maliyet, Direkt Maliyet ve Değişken Maliyet Yöntemlerine göre finansal performansın raporlanmasına yöneliktir. Her bir yöntem kendi içinde FIFO, LIFO ve Ağırlıklı Ortalama mamul stok değerlendirme yöntemlerine göre ayrı ayrı uygulamaya tabi tutulmuş ve karşılaştırılmıştır.

7.2. Uygulamada Kullanılan Veriler

Örnek uygulamada kullanılan varsayıma dayalı veriler aşağıda verilmiştir:

Ekim Dönemi			
	ADET		TL
Teorik Kapasite	100.000	Direkt Madde Malzeme	430.000
Normal Kapasite	80.000	Direkt İşçilik	300.000
Dönembaşı Mamul Stok	0,00	Değişken GÜG	150.000
Dönemiçi Üretilen Mamul	48.000	Sabit GÜG	80.000
Dönemsonu Mamul Stok	30.000	Birim Satış Fiyatı	25
		Faaliyet Giderleri	80.000

Kasım Dönemi			
	ADET		TL
Teorik Kapasite	100.000	Direkt Madde Malzeme	470.000
Normal Kapasite	80.000	Direkt İşçilik	320.000
Dönembaşı Mamul Stok	28.000	Değişken GÜG	180.000
Dönemiçi Üretilen Mamul	50.000	Sabit GÜG	80.000
Dönemsonu Mamul Stok	15.000	Birim Satış Fiyatı	25
		Faaliyet Giderleri	80.000

Aralık Dönemi			
	ADET		TL
Teorik Kapasite	100.000	Direkt Madde Malzeme	524.000
Normal Kapasite	80.000	Direkt İşçilik	340.000
Dönembaşı Mamul Stok	13.000	Değişken GÜG	200.000
Dönemiçi Üretilen Mamul	52.000	Sabit GÜG	80.000
Dönemsonu Mamul Stok	10.000	Birim Satış Fiyatı	25
		Faaliyet Giderleri	80.000

7.3. Tam Maliyet Uygulaması

7.3.1. Tam Maliyet FIFO Uygulaması

EKİM	DÖNEMBAŞI STOK	ÜRETİLEN	SATILAN	DÖNEMSONU STOK
MİKTAR DENGESİ (ADET)	0	48.000	-20.000	28.000
TUTAR DENGESİ (TL)	0	960.000	-400.000	560.000
DİREKT MADDE MALZEME	0	430.000	-20.000 x 20	30.000 x 20
DİREKT İŞÇİLİK	0	300.000		
DEĞİŞKEN GÜG	0	150.000		
SABİT GÜG	0	80.000		
BİRİM MALİYET (TL)	0,00	20,00	20,00	20,00

KASIM	DÖNEMBAŞI STOK	ÜRETİLEN	SATILAN	DÖNEMSONU STOK
MİKTAR DENGESİ (ADET)	28.000	50.000	-65.000	13.000
TUTAR DENGESİ (TL)	560.000	1.050.000	-1.337.000	273.000
DİREKT MADDE MALZEME		470.000	-28.000 x 20	13.000 x 21
DİREKT İŞÇİLİK		320.000	-37.000 x 21	
DEĞİŞKEN GÜG		180.000		
SABİT GÜG		80.000		
BİRİM MALİYET (TL)	20,00	21,00	20,57	21,00

ARALIK	DÖNEMBAŞI STOK	ÜRETİLEN	SATILAN	DÖNEMSONU STOK
MİKTAR DENGESİ (ADET)	13.000	52.000	-57.000	8.000
TUTAR DENGESİ (TL)	273.000	1.144.000	-1.241.000	176.000
DİREKT MADDE MALZEME		524.000	-13.000 x 21	10.000 x 22
DİREKT İŞÇİLİK		340.000	44.000 x 22	
DEĞİŞKEN GÜG		200.000		
SABİT GÜG		80.000		
BİRİM MALİYET (TL)	21,00	22,00	21,77	22,00

7.3.2. Tam Maliyet LIFO Uygulaması

EKİM	DÖNEMBAŞI STOK	ÜRETİLEN	SATILAN	DÖNEMSONU STOK
MİKTAR DENGESİ (ADET)	0	48.000	-20.000	28.000
TUTAR DENGESİ (TL)	0	960.000	-400.000	560.000
DİREKT MADDE MALZEME		430.000	(-20.000 x 20)	(28.000 x 20)
DİREKT İŞÇİLİK		300.000		
DEĞİŞKEN GÜĞ		150.000		
SABİT GÜĞ		80.000		
BİRİM MALİYET (TL)	0,00	20,00	20,00	20,00

KASIM	DÖNEMBAŞI STOK	ÜRETİLEN	SATILAN	DÖNEMSONU STOK
MİKTAR DENGESİ (ADET)	28.000	50.000	-65.000	13.000
TUTAR DENGESİ (TL)	560.000	1.050.000	-1.350.000	260.000
DİREKT MADDE MALZEME		470.000	(-50.000 x 21)	(13.000 x 20)
DİREKT İŞÇİLİK		320.000	(15.000 x 20)	
DEĞİŞKEN GÜĞ		180.000		
SABİT GÜĞ		80.000		
BİRİM MALİYET (TL)	20,00	21,00	20,77	20,00

ARALIK	DÖNEMBAŞI STOK	ÜRETİLEN	SATILAN	DÖNEMSONU STOK
MİKTAR DENGESİ (ADET)	13.000	52.000	-57.000	8.000
TUTAR DENGESİ (TL)	260.000	1.144.000	-1.244.000	160.000
DİREKT MADDE MALZEME		524.000	-52.000 x 22	10.000 x 19,93
DİREKT İŞÇİLİK		340.000	- 5.000 x 20	
DEĞİŞKEN GÜĞ		200.000		
SABİT GÜĞ		80.000		
BİRİM MALİYET (TL)	20,00	22,00	21,82	20,00

7.3.3. Tam Maliyet Ağırlıklı Ortalama Uygulaması

EKİM	DBAŞI STOK	ÜRETİLEN	SATILAN	DSONU STOK
MİKTAR DENGESİ (ADET)	0	48.000	-20.000	28.000
TUTAR DENGESİ (TL)	0	960.000	-400.000	560.000
DİREKT MADDE MALZEME		430.000	960.000	960.000
DİREKT İŞÇİLİK		300.000	48.000	48.000
DEĞİŞKEN GÜĞ		150.000		
SABİT GÜĞ		80.000		
BİRİM MALİYET (TL)	0,00	20,00	20,00	20,00
KASIM	DBAŞI STOK	ÜRETİLEN	SATILAN	DSONU STOK
MİKTAR DENGESİ (ADET)	28.000	50.000	-65.000	13.000
TUTAR DENGESİ (TL)	560.000	1.050.000	-1.341.667	268.333
DİREKT MADDE MALZEME		470.000	(1.050.000 + 560.000)	(1.050.000 + 560.000)
DİREKT İŞÇİLİK		320.000	(50.000 + 28.000)	(50.000 + 28.000)
DEĞİŞKEN GÜĞ		180.000		
SABİT GÜĞ		80.000		
BİRİM MALİYET (TL)	20,00	21,00	20,64	20,64
ARALIK	DBAŞI STOK	ÜRETİLEN	SATILAN	DSONU STOK
MİKTAR DENGESİ (ADET)	13.000	52.000	-57.000	8.000
TUTAR DENGESİ (TL)	268.333	1.144.000	-1.238.508	173.826
DİREKT MADDE MALZEME		524.000	(1.144.000 + 268.333)	(1.144.000 + 268.333)
DİREKT İŞÇİLİK		340.000	(52.000 + 13.000)	(52.000 + 13.000)
DEĞİŞKEN GÜĞ		200.000		
SABİT GÜĞ		80.000		
BİRİM MALİYET (TL)	20,64	22,00	21,73	21,73

7.3.4. Tam Maliyet Karşılaştırmalı Sonuçlar

FIFO	Ekim	Kasım	Aralık	Toplam
Satış Hasılatı	500.000	1.625.000	1.425.000	3.550.000
Satış Maliyeti	-400.000	-1.337.000	-1.241.000	-2.978.000
Brüt Satış Kârı	100.000	288.000	184.000	572.000
Faaliyet Giderleri	-80.000	-80.000	-80.000	-240.000
Sabit GÜG	0	0	0	0
Faaliyet Kârı	20.000	208.000	104.000	332.000

AĞIRLIKLIL ORTALAMA	Ekim	Kasım	Aralık	Toplam
Satış Hasılatı	500.000	1.625.000	1.425.000	3.550.000
Satış Maliyeti	-400.000	-1.341.667	-1.238.508	-2.980.174
Brüt Satış Kârı	100.000	283.333	186.492	569.826
Faaliyet Giderleri	-80.000	-80.000	-80.000	-240.000
Sabit GÜG	0	0	0	0
Faaliyet Kârı	20.000	203.333	106.492	329.826

LIFO	Ekim	Kasım	Aralık	Toplam
Satış Hasılatı	500.000	1.625.000	1.425.000	3.550.000
Satış Maliyeti	-400.000	-1.350.000	-1.244.000	-2.994.000
Brüt Satış Kârı	100.000	275.000	181.000	556.000
Faaliyet Giderleri	-80.000	-80.000	-80.000	-240.000
Sabit GÜG	0	0	0	0
Faaliyet Kârı	20.000	195.000	101.000	316.000

7.4. Normal Maliyet Uygulaması

7.4.1. Normal Maliyet FIFO Uygulaması

EKİM	DBAŞI STOK	ÜRETİLEN	SATILAN	DSONUSTOK
MİKTAR DENGESİ (ADET)	0	48.000	-20.000	28.000
TUTAR DENGESİ (TL)	0	928.000	-386.667	541.333
DİREKT MADDE MALZEME		430.000	(-20.000x19,3333)	(28.000x19,3333)
DİREKT İŞÇİLİK		300.000		
DEĞİŞKEN GÜĞ		150.000		
SABİT GÜĞ (%60 x 80.000)		48.000		
BİRİM MALİYET (TL)	0,0000	19,3333	19,3333	19,3333
KASIM	DBAŞI STOK	ÜRETİLEN	SATILAN	DSONUSTOK
MİKTAR DENGESİ (ADET)	28.000	50.000	-65.000	13.000
TUTAR DENGESİ (TL)	541.333	1.020.000	-1.296.133	265.200
DİREKT MADDE MALZEME		470.000	(-37.000x20,4000)	(13.000x20,40)
DİREKT İŞÇİLİK		320.000	(-28.000 x19,33)	
DEĞİŞKEN GÜĞ		180.000		
SABİT GÜĞ (%62,5 x 80.000)		50.000		
BİRİM MALİYET (TL)	19,3333	20,4000	19,9405	20,4000
ARALIK	DBAŞI STOK	ÜRETİLEN	SATILAN	DSONUSTOK
MİKTAR DENGESİ (ADET)	13.000	52.000	-57.000	8.000
TUTAR DENGESİ (TL)	265.200	1.116.000	-1.209.508	171.692
DİREKT MADDE MALZEME		524.000	(-44.000x21,4615)	(13.000x20,40)
DİREKT İŞÇİLİK		340.000	(-13.000 x20,40)	
DEĞİŞKEN GÜĞ		200.000		
SABİT GÜĞ (%65 x 80.000)		52.000		
BİRİM MALİYET (TL)	20,4000	21,4615	21,2194	21,4615

7.4.2. Normal Maliyet LIFO Uygulaması

EKİM	DBAŞI STOK	ÜRETİLEN	SATILAN	DSONUSTOK
MİKTAR DENGESİ (ADET)	0	48.000	-20.000	28.000
TUTAR DENGESİ (TL)	0	928.000	-386.667	541.333
DİREKT MADDE MALZEME		430.000	(-20.000 x 19,33)	(28.000 x 19,33)
DİREKT İŞÇİLİK		300.000		
DEĞİŞKEN GÜG		150.000		
SABİT GÜG (%60 x 80.000)		48.000		
BİRİM MALİYET (TL)	0,0000	19,3333	19,3333	19,3333
KASIM	DBAŞI STOK	ÜRETİLEN	SATILAN	DSONUSTOK
MİKTAR DENGESİ (ADET)	28.000	50.000	-65.000	13.000
TUTAR DENGESİ (TL)	541.333	1.020.000	-1.310.000	251.333
DİREKT MADDE MALZEME		470.000	(-50.000x20,40)	(-13.000x19,33)
DİREKT İŞÇİLİK		320.000	(-15.000x19,33)	
DEĞİŞKEN GÜG		180.000		
SABİT GÜG (%62,5 x 80.000)		50.000		
BİRİM MALİYET (TL)	19,3333	20,4000	20,1538	19,3333
ARALIK	DBAŞI STOK	ÜRETİLEN	SATILAN	DSONUSTOK
MİKTAR DENGESİ (ADET)	13.000	52.000	-57.000	8.000
TUTAR DENGESİ (TL)	251.333	1.116.000	-1.212.667	154.667
DİREKT MADDE MALZEME		524.000	(-52.000x21,4615)	(-8.000x19,33)
DİREKT İŞÇİLİK		340.000	(-5.000x19,33)	
DEĞİŞKEN GÜG		200.000		
SABİT GÜG (%65 x 80.000)		52.000		
BİRİM MALİYET (TL)	19,3333	21,4615	21,2749	19,3333

7.4.3. Normal Maliyet Ağırlıklı Ortalama Uygulaması

EKİM	DBAŞI STOK	ÜRETİLEN	SATILAN	DSONU STOK
MİKTAR DENGESİ (ADET)	0	48.000	-20.000	28.000
TUTAR DENGESİ (TL)	0	928.000	-386.667	541.333
DİREKT MADDE MALZEME		430.000	928.000	928.000
DİREKT İŞÇİLİK		300.000	48.000	48.000
DEĞİŞKEN GÜĞ		150.000		
SABİT GÜĞ (%60 x 80.000)		48.000		
BİRİM MALİYET (TL)	0,00	19,33	19,33	19,33
KASIM	DBAŞI STOK	ÜRETİLEN	SATILAN	DSONU STOK
MİKTAR DENGESİ (ADET)	28.000	50.000	-65.000	13.000
TUTAR DENGESİ (TL)	541.333	1.020.000	-1.301.111	260.222
DİREKT MADDE MALZEME		470.000	(1.020.000 + 541.333)	(1.020.000 + 541.333)
DİREKT İŞÇİLİK		320.000	(50.000 + 28.000)	(50.000 + 28.000)
DEĞİŞKEN GÜĞ		180.000		
SABİT GÜĞ (%62,5 x 80.000)		50.000		
BİRİM MALİYET (TL)	19,33	20,40	20,02	20,02
ARALIK	DBAŞI STOK	ÜRETİLEN	SATILAN	DSONU STOK
MİKTAR DENGESİ (ADET)	13.000	52.000	-57.000	8.000
TUTAR DENGESİ (TL)	260.222	1.116.000	-1.206.841	169.381
DİREKT MADDE MALZEME		524.000	(1.116.000 + 260.222)	(1.116.000 + 260.222)
DİREKT İŞÇİLİK		340.000	(52.000 + 13.000)	(52.000 + 13.000)
DEĞİŞKEN GÜĞ		200.000		
SABİT GÜĞ (%65 x 80.000)		52.000		
BİRİM MALİYET (TL)	20,02	21,46	21,17	21,17

7.4.4. Normal Maliyet Karşılaştırmalı Sonuçlar

FIFO	Ekim	Kasım	Aralık	Toplam
Satış Hasılatı	500.000	1.625.000	1.425.000	3.550.000
Satış Maliyeti	-386.667	-1.296.133	-1.209.508	-2.892.308
Brüt Satış Kârı	113.333	328.867	215.492	657.692
Faaliyet Giderleri	-80.000	-80.000	-80.000	-240.000
Sabit GÜG (1 - %60)	-32.000	-30.000	-28.000	-90.000
Faaliyet Kârı	1.333	218.867	107.492	327.692

AĞIRLIKLIL ORTALAMA	Ekim	Kasım	Aralık	Toplam
Satış Hasılatı	500.000	1.625.000	1.425.000	3.550.000
Satış Maliyeti	-386.667	-1.301.111	-1.206.841	-2.894.619
Brüt Satış Kârı	113.333	323.889	218.159	655.381
Faaliyet Giderleri	-80.000	-80.000	-80.000	-240.000
Sabit GÜG (1 - %62,50)	-32.000	-30.000	-28.000	-90.000
Faaliyet Kârı	1.333	213.889	110.159	325.381

LIFO	Ekim	Kasım	Aralık	Toplam
Satış Hasılatı	500.000	1.625.000	1.425.000	3.550.000
Satış Maliyeti	-386.667	-1.310.000	-1.212.667	-2.909.333
Brüt Satış Kârı	113.333	315.000	212.333	640.667
Faaliyet Giderleri	-80.000	-80.000	-80.000	-240.000
Sabit GÜG (1 - %65)	-32.000	-30.000	-28.000	-90.000
Faaliyet Kârı	1.333	205.000	104.333	310.667

7.5. Direkt Maliyet Uygulaması

7.5.1. Direkt Maliyet FIFO Uygulaması

EKİM	DÖNEMBAŞI STOK	ÜRETİLEN	SATILAN	DÖNEMSONU STOK
MİKTAR DENGESİ (ADET)	0	48.000	-20.000	28.000
TUTAR DENGESİ (TL)	0	730.000	-304.167	425.833
DİREKT MADDE MALZEME		430.000	(-20.000*15,2083)	(28.000 x 15,2083)
DİREKT İŞÇİLİK		300.000		
DEĞİŞKEN GÜG		0		
SABİT GÜG		0		
BİRİM MALİYET (TL)	0,0000	15,2083	15,2083	15,2083

KASIM	DÖNEMBAŞI STOK	ÜRETİLEN	SATILAN	DÖNEMSONU STOK
MİKTAR DENGESİ (ADET)	28.000	50.000	-65.000	13.000
TUTAR DENGESİ (TL)	425.833	790.000	-1.010.433	205.400
DİREKT MADDE MALZEME		470.000	-28.000 x 15,2083	13.000 x 15,8000
DİREKT İŞÇİLİK		320.000	-37.000 x 15,80	
DEĞİŞKEN GÜG		0		
SABİT GÜG		0		
BİRİM MALİYET (TL)	15,2083	15,8000	15,5451	15,8000

ARALIK	DÖNEMBAŞI STOK	ÜRETİLEN	SATILAN	DÖNEMSONU STOK
MİKTAR DENGESİ (ADET)	13.000	52.000	-57.000	8.000
TUTAR DENGESİ (TL)	205.400	864.000	-936.477	132.923
DİREKT MADDE MALZEME		524.000	-13.000 x 15,80	8.000 x 16,6154
DİREKT İŞÇİLİK		340.000	44.000 x 16,6154	
DEĞİŞKEN GÜG		0		
SABİT GÜG		0		
BİRİM MALİYET (TL)	15,8000	16,6154	16,4294	16,6154

7.5.2. Direkt Maliyet LIFO Uygulaması

EKİM	DBAŞI STOK	ÜRETİLEN	SATILAN	DMSONU STOK
MİKTAR DENGESİ (ADET)	0	48.000	-20.000	28.000
TUTAR DENGESİ (TL)	0	730.000	-304.167	425.833
DİREKT MADDE MALZEME		430.000	(-20.000 x 15,2083)	28.000 x 15,2083
DİREKT İŞÇİLİK		300.000		
DEĞİŞKEN GÜG		0		
SABİT GÜG		0		
BİRİM MALİYET (TL)	0,0000	15,2083	15,2083	15,2083
KASIM	DBAŞI STOK	ÜRETİLEN	SATILAN	DMSONU STOK
MİKTAR DENGESİ (ADET)	28.000	50.000	-65.000	13.000
TUTAR DENGESİ (TL)	425.833	790.000	-1.018.125	197.708
DİREKT MADDE MALZEME		470.000	-50.000 x 15,8000	13.000 x 15,6635
DİREKT İŞÇİLİK		320.000	- 15.000 x 15,2083	
DEĞİŞKEN GÜG		0		
SABİT GÜG (%)		0		
BİRİM MALİYET (TL)	15,2083	15,8000	15,6635	15,2083
ARALIK	DBAŞI STOK	ÜRETİLEN	SATILAN	DMSONU STOK
MİKTAR DENGESİ (ADET)	13.000	52.000	-57.000	8.000
TUTAR DENGESİ (TL)	197.708	864.000	-940.042	121.667
DİREKT MADDE MALZEME		524.000	-52.000 x 16,6154	10.000 x 19,3111
DİREKT İŞÇİLİK		340.000	- 5.000 x 15,2083	
DEĞİŞKEN GÜG		0		
SABİT GÜG		0		
BİRİM MALİYET (TL)	15,2083	16,6154	16,4920	15,2083

7.5.3. Direkt Maliyet Ağırlıklı Ortalama Uygulaması

EKİM	DMBAŞI STOK	ÜRETİLEN	SATILAN	DMSONUSTOK
MİKTAR DENGESİ (ADET)	0	48.000	-20.000	28.000
TUTAR DENGESİ (TL)	0	730.000	-304.167	425.833
DİREKT MADDE MALZEME		430.000	<u>(730.000)</u>	<u>(730.000)</u>
DİREKT İŞÇİLİK		300.000	(48.000)	(48.000)
DEĞİŞKEN GÜG		0		
SABİT GÜG		0		
BİRİM MALİYET (TL)	0,0000	15,2083	15,2083	15,2083
KASIM	DMBAŞI STOK	ÜRETİLEN	SATILAN	DMSONUSTOK
MİKTAR DENGESİ (ADET)	28.000	50.000	-65.000	13.000
TUTAR DENGESİ (TL)	425.833	790.000	-1.013.194	202.639
DİREKT MADDE MALZEME		470.000	<u>(790.000 + 425.833)</u>	<u>(790.000 + 425.833)</u>
DİREKT İŞÇİLİK		320.000	(50.000 + 28.000)	(50.000 + 28.000)
DEĞİŞKEN GÜG		0		
SABİT GÜG		0		
BİRİM MALİYET (TL)	15,2083	15,8000	15,5876	15,5876
ARALIK	DMBAŞI STOK	ÜRETİLEN	SATILAN	DMSONUSTOK
MİKTAR DENGESİ (ADET)	13.000	52.000	-57.000	8.000
TUTAR DENGESİ (TL)	202.639	864.000	-935.360	131.279
DİREKT MADDE MALZEME		524.000	<u>(864.000 + 202.639)</u>	<u>(864.000 + 202.639)</u>
DİREKT İŞÇİLİK		340.000	(52.000 + 13.000)	(52.000 + 13.000)
DEĞİŞKEN GÜG		0		
SABİT GÜG		0		
BİRİM MALİYET (TL)	15,5876	16,6154	16,4098	16,4098

7.5.4. Direkt Maliyet Karşılaştırmalı Sonuçlar

FIFO	Ekim	Kasım	Aralık	Toplam
Satış Hasılatı	500.000	1.625.000	1.425.000	3.550.000
Satış Maliyeti	-304.167	-1.010.433	-936.477	-2.251.077
Brüt Satış Kârı	195.833	614.567	488.523	1.298.923
Faaliyet Giderleri	-80.000	-80.000	-80.000	-240.000
Sabit ve Değişken GÜG	-230.000	-260.000	-280.000	-770.000
Faaliyet Kârı	-114.167	274.567	128.523	288.923

AĞIRLIKLIL ORTALAMA	Ekim	Kasım	Aralık	Toplam
Satış Hasılatı	500.000	1.625.000	1.425.000	3.550.000
Satış Maliyeti	-304.167	-1.013.194	-935.360	-2.252.721
Brüt Satış Kârı	195.833	611.806	489.640	1.297.279
Faaliyet Giderleri	-80.000	-80.000	-80.000	-240.000
Sabit ve Değişken GÜG	-230.000	-260.000	-280.000	-770.000
Faaliyet Kârı	-114.167	271.806	129.640	287.279

LIFO	Ekim	Kasım	Aralık	Toplam
Satış Hasılatı	500.000	1.625.000	1.425.000	3.550.000
Satış Maliyeti	-304.167	-1.018.125	-940.042	-2.262.333
Brüt Satış Kârı	195.833	606.875	484.958	1.287.667
Faaliyet Giderleri	-80.000	-80.000	-80.000	-240.000
Sabit ve Değişken GÜG	-230.000	-260.000	-280.000	-770.000
Faaliyet Kârı	-114.167	266.875	124.958	277.667

7.6. Değişken Maliyet Uygulaması

7.6.1. Değişken Maliyet FIFO Uygulaması

EKİM	DBAŞI STOK	ÜRETİLEN	SATILAN	DSONUSTOK
MİKTAR DENGESİ (ADET)	0	48.000	-20.000	28.000
TUTAR DENGESİ (TL)	0	880.000	-366.667	513.333
DİREKT MADDE MALZEME		430.000	(-20.000*15,2083)	(28.000 x 15,2083)
DİREKT İŞÇİLİK		300.000		
DEĞİŞKEN GÜG		150.000		
SABİT GÜG		0		
BİRİM MALİYET (TL)	0,0000	18,3333	18,3333	18,3333
KASIM	DBAŞI STOK	ÜRETİLEN	SATILAN	DSONUSTOK
MİKTAR DENGESİ (ADET)	28.000	50.000	-65.000	13.000
TUTAR DENGESİ (TL)	513.333	970.000	-1.231.133	252.200
DİREKT MADDE MALZEME		470.000	-28.000 x 18,3333	13.000 x 19,40
DİREKT İŞÇİLİK		320.000	-37.000 x 19,40	
DEĞİŞKEN GÜG		180.000		
SABİT GÜG		0		
BİRİM MALİYET (TL)	18,3333	19,4000	18,9405	19,4000
ARALIK	DBAŞI STOK	ÜRETİLEN	SATILAN	DSONUSTOK
MİKTAR DENGESİ (ADET)	13.000	52.000	-57.000	8.000
TUTAR DENGESİ (TL)	252.200	1.064.000	-1.152.508	163.692
DİREKT MADDE MALZEME		524.000	-13.000 x 19,40	8.000 x 16,6154
DİREKT İŞÇİLİK		340.000	44.000 x 20,4615	
DEĞİŞKEN GÜG		200.000		
SABİT GÜG		0		
BİRİM MALİYET (TL)	19,4000	20,4615	20,2194	20,4615

7.6.2. Değişken Maliyet LIFO Uygulaması

EKİM	DBAŞI STOK	ÜRETİLEN	SATILAN	DMSONU STOK
MİKTAR DENGESİ (ADET)	0	48.000	-20.000	28.000
TUTAR DENGESİ (TL)	0	880.000	-366.667	513.333
DİREKT MADDE MALZEME		430.000	(-20.000 x 18,3333)	(28.000 x 18,3333)
DİREKT İŞÇİLİK		300.000		
DEĞİŞKEN GÜĞ		150.000		
SABİT GÜĞ		0		
BİRİM MALİYET (TL)	0,0000	18,3333	18,3333	18,3333
KASIM	DBAŞI STOK	ÜRETİLEN	SATILAN	DMSONU STOK
MİKTAR DENGESİ (ADET)	28.000	50.000	-65.000	13.000
TUTAR DENGESİ (TL)	513.333	970.000	-1.245.000	238.333
DİREKT MADDE MALZEME		470.000	(-50.000 x 19,4000)	(13.000 x 18,3333)
DİREKT İŞÇİLİK		320.000	(- 15.000 x 18,3333)	
DEĞİŞKEN GÜĞ		180.000		
SABİT GÜĞ (%)		0		
BİRİM MALİYET (TL)	18,3333	19,4000	19,1538	18,3333
ARALIK	DBAŞI STOK	ÜRETİLEN	SATILAN	DMSONU STOK
MİKTAR DENGESİ (ADET)	13.000	52.000	-57.000	8.000
TUTAR DENGESİ (TL)	238.333	1.064.000	-1.155.667	146.667
DİREKT MADDE MALZEME		524.000	(-52.000 x 20,4615)	(10.000 x 18,3333)
DİREKT İŞÇİLİK		340.000	(-5.000 x 18,3333)	
DEĞİŞKEN GÜĞ		200.000		
SABİT GÜĞ		0		
BİRİM MALİYET (TL)	18,3333	20,4615	20,2749	18,3333

7.6.3.Değişken Maliyet Ağırlıklı Ortalama Uygulaması

EKİM	DMBAŞI STOK	ÜRETİLEN	SATILAN	DMSONUSTOK
MİKTAR DENGESİ (ADET)	0	48.000	-20.000	28.000
TUTAR DENGESİ (TL)	0	880.000	-366.667	513.333
DİREKT MADDE MALZEME		430.000	(880.000)	(730.000)
DİREKT İŞÇİLİK		300.000	(48.000)	(48.000)
DEĞİŞKEN GÜĞ		150.000		
SABİT GÜĞ		0		
BİRİM MALİYET (TL)	0,0000	18,3333	18,3333	18,3333
KASIM	DMBAŞI STOK	ÜRETİLEN	SATILAN	DMSONUSTOK
MİKTAR DENGESİ (ADET)	28.000	50.000	-65.000	13.000
TUTAR DENGESİ (TL)	513.333	970.000	-1.236.111	247.222
DİREKT MADDE MALZEME		470.000	(970.000 + 513.333)	(970.000 + 513.333)
DİREKT İŞÇİLİK		320.000	(50.000 + 28.000)	(50.000 + 28.000)
DEĞİŞKEN GÜĞ		180.000		
SABİT GÜĞ		0		
BİRİM MALİYET (TL)	18,3333	19,4000	19,0171	19,0171
ARALIK	DMBAŞI STOK	ÜRETİLEN	SATILAN	DMSONUSTOK
MİKTAR DENGESİ (ADET)	13.000	52.000	-57.000	8.000
TUTAR DENGESİ (TL)	247.222	1.064.000	-1.149.841	161.381
DİREKT MADDE MALZEME		524.000	(1.064.000 + 247.222)	(1.064.000 + 247.222)
DİREKT İŞÇİLİK		340.000	(52.000 + 13.000)	(52.000 + 13.000)
DEĞİŞKEN GÜĞ		200.000		
SABİT GÜĞ		0		
BİRİM MALİYET (TL)	19,0171	20,4615	20,1726	20,1726

7.6.4. Değişken Maliyet Karşılaştırmalı Sonuçlar

FIFO	Ekim	Kasım	Aralık	Toplam
Satış Hasılatı	500.000	1.625.000	1.425.000	3.550.000
Satış Maliyeti	-366.667	-1.231.133	-1.152.508	-2.750.308
Brüt Satış Kârı	133.333	393.867	272.492	799.692
Faaliyet Giderleri	-80.000	-80.000	-80.000	-240.000
Değişken GÜG	-80.000	-80.000	-80.000	-240.000
Faaliyet Kârı	-26.667	233.867	112.492	319.692

AĞIRLIKLIL ORTALAMA	Ekim	Kasım	Aralık	Toplam
Satış Hasılatı	500.000	1.625.000	1.425.000	3.550.000
Satış Maliyeti	-366.667	-1.236.111	-1.149.841	-2.752.619
Brüt Satış Kârı	133.333	388.889	275.159	797.381
Faaliyet Giderleri	-80.000	-80.000	-80.000	-240.000
Değişken GÜG	-80.000	-80.000	-80.000	-240.000
Faaliyet Kârı	-26.667	228.889	115.159	317.381

LIFO	Ekim	Kasım	Aralık	Toplam
Satış Hasılatı	500.000	1.625.000	1.425.000	3.550.000
Satış Maliyeti	-366.667	-1.245.000	-1.155.667	-2.767.333
Brüt Satış Kârı	133.333	380.000	269.333	782.667
Faaliyet Giderleri	-80.000	-80.000	-80.000	-240.000
Değişken GÜG	-80.000	-80.000	-80.000	-240.000
Faaliyet Kârı	-26.667	220.000	109.333	302.667

7.7. Genel Karşılaştırma

		TAM MALİYET	NORMAL MALİYET	DEĞİŞKEN MALİYET	DİREKT MALİYET
FIFO	Satış Hasılatı	3.550.000	3.550.000	3.550.000	3.550.000
	Satış Maliyeti	-2.978.000	-2.892.308	-2.750.308	-2.251.077
	Brüt Satış Kârı	572.000	657.692	799.692	1.298.923
	Faaliyet Giderleri	-240.000	-240.000	-240.000	-240.000
	Üretim Maliyetleri ile İlişkilendirilmeyen Genel Üretim Gideri	0	-90.000	-240.000	-770.000
	Faaliyet Kârı	332.000	327.692	319.692	288.923
AĞIRLIKLIL ORTALAMA	Satış Hasılatı	3.550.000	3.550.000	3.550.000	3.550.000
	Satış Maliyeti	-2.980.174	-2.894.619	-2.752.619	-2.252.721
	Brüt Satış Kârı	569.826	655.381	797.381	1.297.279
	Faaliyet Giderleri	-240.000	-240.000	-240.000	-240.000
	Üretim Maliyetleri ile İlişkilendirilmeyen Genel Üretim Gideri	0	-90.000	-240.000	-770.000
	Faaliyet Kârı	329.826	325.381	317.381	287.279
LIFO	Satış Hasılatı	3.550.000	3.550.000	3.550.000	3.550.000
	Satış Maliyeti	-2.994.000	-2.909.333	-2.767.333	-2.262.333
	Brüt Satış Kârı	556.000	640.667	782.667	1.287.667
	Faaliyet Giderleri	-240.000	-240.000	-240.000	-240.000
	Üretim Maliyetleri ile İlişkilendirilmeyen Genel Üretim Gideri	0	-90.000	-240.000	-770.000
	Faaliyet Kârı	316.000	310.667	302.667	277.667

Yukarıda verilen karşılaştırma tablosundaki toplam faaliyet kârları arasındaki farklar maliyet yöntemlerinin genel üretim giderlerine yaklaşım tarzından kaynaklanmaktadır.

Buna göre stok değerlemede **FIFO**'nun kullanıldığı durumda;

Normal maliyet yöntemi normal kapasite kullanım oranına göre dikkate alınan sabit GÜG yaklaşımı ile örnek uygulamada **aralık** ayında 28.000 TL tutarında sabit GÜG'ini üretim maliyetleri ile ilişkilendirmemiştir.

a	Aralık ayında üretimle ilişkilendirilmeyen GÜG (TL)	28.000
b	Aralık ayı üretim adedi	52.000
c = a/b	Üretimle ilişkilendirilmeyen birim GÜG (TL)	0,54
d	Dönemsonu stok adedi	8.000
e = cxd	Toplam etki	4.308
	Normal maliyet yönteminde toplam faaliyet kârı	327.692
	Tam maliyet yönteminde toplam faaliyet kârı	332.000
	Fark	-4.308

Değişken maliyet yöntemi değişken GÜG yaklaşımı ile örnek uygulamada **aralık** ayında 80.000 TL tutarında sabit GÜG'ini üretim maliyetleri ile ilişkilendirmemiştir.

a	Aralık ayında üretimle ilişkilendirilmeyen GÜG (TL)	80.000
b	Aralık ayı üretim adedi	52.000
c = a/b	Üretimle ilişkilendirilmeyen birim GÜG (TL)	1,54
d	Dönemsonu stok adedi	8.000
e = cxd	Toplam etki	12.308
	Değişken maliyet yönteminde toplam faaliyet kârı	319.692
	Tam maliyet yönteminde toplam faaliyet kârı	332.000
	Fark	-12.308

Direkt maliyet yöntemi sıfır GÜG yaklaşımı ile örnek uygulamada **aralık** ayında 280.000 TL tutarında GÜG'ini üretim maliyetleri ile ilişkilendirmemiştir.

a	Aralık ayında üretimle ilişkilendirilmeyen GÜG (TL)	280.000
b	Aralık ayı üretim adedi	52.000
c = a/b	Üretimle ilişkilendirilmeyen birim GÜG (TL)	5,38
d	Dönemsonu stok adedi	8.000
e = cxd	Toplam etki	43.077
	Değişken maliyet yönteminde toplam faaliyet kârı	288.923
	Tam maliyet yönteminde toplam faaliyet kârı	332.000
	Fark	-43.077

Stok değerlemede **LIFO**'nun kullanıldığı durumda;

Normal maliyet yöntemi normal kapasite kullanım oranına göre dikkate alınan sabit GÜG yaklaşımı ile örnek uygulamada **ekim** ayında 32.000 TL tutarında sabit GÜG'ini üretim maliyetleri ile ilişkilendirmemiştir.

a	Ekim ayında üretimle ilişkilendirilmeyen GÜG (TL)	32.000
b	Ekim ayı üretim adedi	48.000
c = a/b	Üretimle ilişkilendirilmeyen birim GÜG (TL)	0,67
d	Dönemsonu (Aralık) stok adedi	8.000
e = cxd	Toplam etki	5.333

Normal maliyet yönteminde toplam faaliyet kârı	310.667
Tam maliyet yönteminde toplam faaliyet kârı	316.000
Fark	-5.333

Değişken maliyet yöntemi değişken GÜG yaklaşımı ile örnek uygulamada **ekim** ayında 80.000 TL tutarında sabit GÜG'ini üretim maliyetleri ile ilişkilendirmemiştir.

a	Ekim ayında üretimle ilişkilendirilmeyen GÜG (TL)	80.000
b	Ekim ayı üretim adedi	48.000
c = a/b	Üretimle ilişkilendirilmeyen birim GÜG (TL)	1,67
d	Dönemsonu (Aralık) stok adedi	8.000
e = cxd	Toplam etki	13.333

Değişken maliyet yönteminde toplam faaliyet kârı	302.667
Tam maliyet yönteminde toplam faaliyet kârı	316.000
Fark	-13.333

Direkt maliyet yöntemi sıfır GÜG yaklaşımı ile örnek uygulamada **ekim** ayında 230.000 TL tutarında GÜG'ini üretim maliyetleri ile ilişkilendirmemiştir.

a	Ekim ayında üretimle ilişkilendirilmeyen GÜG (TL)	230.000
b	Ekim ayı üretim adedi	48.000
c = a/b	Üretimle ilişkilendirilmeyen birim GÜG (TL)	4,79
d	Dönemsonu stok (Aralık) adedi	8.000
e = cxd	Toplam etki	38.333

Normal maliyet yönteminde toplam faaliyet kârı	277,667
Tam maliyet yönteminde toplam faaliyet kârı	332.000
Fark	-38.333

Stok değerlemede **ağırlıklı ortalama** yönteminin kullanıldığı durumda;

Normal maliyet yöntemi normal kapasite kullanım oranına göre dikkate alınan sabit GÜG yaklaşımı gereği örnek uygulamada **aralık** ayında 28.000 TL tutarında sabit GÜG'ini üretim maliyetleri ile ilişkilendirmemiştir. Kasım ayından devreden mamul stok tutarları arasındaki fark ise (tam maliyet: 268.333 TL, normal maliyet: 260.222 TL) 8.111 TL'dır. Her iki yöntemde de aralık ayı satılabilir mamul stok toplamı (13.000 devir + 52.000 üretim) 65.000 adettir. Dönemsonu (Aralık) mamul stok mevcudu da 8.000 adettir. Bu durumda aşağıdaki matematik eşitlik bize faaliyet kârları arasındaki farkı verecektir:

$$[(8.111+28.000)/65.000] \times 8.000 = 4.445$$

Normal maliyet yönteminde toplam faaliyet kârı	325.381
Tam maliyet yönteminde toplam faaliyet kârı	329.826
Fark	-4.445

Değişken maliyet yöntemi değişken GÜG yaklaşımı gereği örnek uygulamada **aralık** ayında 80.000 TL tutarında sabit GÜG'ini üretim maliyetleri ile ilişkilendirmemiştir. Kasım ayından devreden mamul stok tutarları arasındaki fark ise (tam maliyet: 268.333 TL, normal maliyet: 247.222 TL) 21.111 TL'dır. Her iki yöntemde de aralık ayı satılabilir mamul stok toplamı (13.000 devir + 52.000 üretim) 65.000 adettir. Dönemsonu (Aralık) mamul stok mevcudu da 8.000 adettir. Bu durumda aşağıdaki matematik eşitlik bize faaliyet kârları arasındaki farkı verecektir:

$$[(21.111+80.000)/65.000] \times 8.000 = 12.445$$

Değişken maliyet yönteminde toplam faaliyet kârı	317.381
Tam maliyet yönteminde toplam faaliyet kârı	329.826
Fark	-12.445

Direkt maliyet yöntemi değişken sıfır GÜG yaklaşımı gereği örnek uygulamada **aralık** ayında 280.000 TL tutarında sabit GÜG'ini üretim maliyetleri ile ilişkilendirmemiştir. Kasım ayından devreden mamul stok tutarları arasındaki fark ise (tam maliyet: 268.333 TL, normal maliyet: 202.639 TL) 65.694 TL'dır. Her iki yöntemde de aralık ayı satılabilir mamul stok toplamı (13.000 devir + 52.000 üretim) 65.000 adettir. Dönemsonu (Aralık) mamul stok mevcudu da 8.000 adettir.

Bu durumda aşağıdaki matematik eşitlik bize faaliyet kârları arasındaki farkı verecektir:

$$[(65.694+280.000)/65.000] \times 8.000 = 42.547$$

Direkt maliyet yönteminde toplam faaliyet kârı	287.279
Tam maliyet yönteminde toplam faaliyet kârı	329.826
Fark	-42.547

7.8. Kâr Dağıtım Uygulaması

Kâr dağıtım kavramı vergi öncesi kârdan vergi, yedek akçe ve temettü ayrılmasını ifade eder.

7.8.1. Vergi Uygulaması

Sermaye şirketlerinin mükellefi olduğu kurumlar vergisi mali mevzuat kapsamında belirlenen kurallara göre hesaplanır. Bu bağlamda vergi öncesi kârın Vergi Usul Kanunu'nda yazılı değerleme ölçütlerine göre saptanması gerekir ki bu noktada stok değerleme yöntemi olarak LIFO'nun tercih edilmesi mümkün değildir. Maliyet yöntemi olarak ise kabul gören tek yöntem tam maliyet yöntemidir.

Bu durumda örnek uygulamada yapılan hesaplamalardan sadece tam maliyet-FIFO veya tam maliyet-ağırlıklı ortalama seçenekleri dikkate alınabilir.

Tam Maliyet – A.O. yönteminde faaliyet kârı: 329.826

Tam Maliyet – FIFO yönteminde faaliyet kârı: 332.000

Stok değerleme ve maliyet yöntemlerinin faaliyet kârından sonra faaliyet sonuçlarını farklılaştırmayacağı ve kanunen kabul edilmeyen giderler ile istisna kazançları kapsamadığından, örnek uygulamada; Faaliyet Kârı = Vergi Öncesi Kâr = Kurumlar Vergisi Matrahı, varsayımı esas alınmıştır.

Bu durumda mali mevzuat kapsamında matrah üzerinden hesaplanan kurumlar vergisi örnek uygulama verilerine göre aşağıdaki gibi oluşacaktır:

	TM - A.O.	TM - FIFO
+ Vergi Öncesi Mali Kâr	329.826	332.000
- Vergi	65.965	66.400
= Vergi Sonrası Mali Kâr	263.861	265.600

7.8.2. Yedek Akçe Uygulaması

Tam Maliyet – A.O. ve Tam Maliyet – FIFO yöntemine göre ortaya çıkan farklı iki vergi sonrası kar tutarından ayrılması zorunlu olan yasal yedek akçe hesaplamaları aşağıda gösterilmiştir:

	TM - A.O.	TM - FIFO
+ Vergi Sonrası Mali Kâr	263.861	265.600
- Yasal Yedek Akçe (%5)	13.193	13.280
= Dağıtıma Tabi Kâr	250.668	252.320

7.8.3. Temettü Uygulaması

Ana sözleşme gereği ayrılması zorunlu olan statü yedeğinin olmadığı varsayımından hareketle, hissedarların dağıtıma tabi kârdan aşağıdaki üç seçenek kapsamında pay talep etmeleri mümkündür:

a. Dağıtıma tabi kârın %95'inden fazla sabit tutar (uygulamada 100.000 TL)

		TM - A.O.	TM - FIFO
a	Dağıtıma Tabi Kâr	250.668	252.320
b = a x % 5	Yasal yedek akçeye tabi olmayan %5 temettü	12.533	12.616
c = 100.000 - b	Yasal yedek akçeye tabi %95 temettü	87.467	87.384
d = b + c	Toplam Temettü	100.000	100.000
e = c x % 10	Yasal Yedek Akçe (%10)	8.747	8.738

Yukarıda verilen temettü hesaplamasına göre nihai kâr dağıtımı aşağıdaki gibi gerçekleşmiş olacaktır:

	TM - A.O.	TM - FIFO
Vergi Öncesi Kâr	329.826	332.000
Vergi	65.965	66.400
Yasal Yedek Akçe (%5)	13.193	13.280
Yasal Yedek Akçe (%10)	8.747	8.738
Temettü	100.000	100.000
Kalan (Olağanüstü Yedek Akçe)	141.921	143.582
Vergi Öncesi Kâr	329.826	332.000
Vergi	65.965	66.400
Yasal Yedek Akçe	21.940	22.018
Olağanüstü Yedek Akçe	141.921	143.582
Temettü	100.000	100.000
Vergi Öncesi Kâr	329.826	332.000
Devlet	65.965	66.400
Şirket	163.861	165.600
Hissedar	100.000	100.000
Toplam	329.826	332.000

b. Dağıtım tabi kârın %5'inden az sabit tutar (uygulamada 10.000 TL)

		TM- A.O.	TM- FIFO
a	Dağıtım Tabi Kâr	250.668	252.320
b = Sabit	Yasal yedek akçeye tabi olmayan %5 temettü >	10.000	10.000
c = 100.000 - b	Yasal yedek akçeye tabi %95 temettü	0	0
d = b + c	Toplam Temettü	10.000	10.000
e = c x % 10	Yasal Yedek Akçe (%10)	0	0

Yukarıda verilen temettü hesaplamasına göre nihai kâr dağıtımını aşağıdaki gibi gerçekleştirmiş olacaktır:

	TM- A.O.	TM- FIFO
Vergi Öncesi Kâr	329.826	332.000
Vergi	65.965	66.400
Yasal Yedek Akçe (%5)	13.193	13.280
Yasal Yedek Akçe (%10)	0	0
Temettü	10.000	10.000
Kalan (Olağanüstü Yedek Akçe)	240.668	242.320

	TM- A.O.	TM- FIFO
Vergi	65.965	66.400
Yasal Yedek Akçe	13.193	13.280
Olağanüstü Yedek Akçe	240.668	242.320
Temettü	10.000	10.000
Vergi Öncesi Kâr	329.826	332.000

Devlet	65.965	66.400
Şirket	253.861	255.600
Hissedar	10.000	10.000
Toplam	329.826	332.000

c. Sıfır temettü

		TM- A.O.	TM- FIFO
a	Dağıtım Tabi Kâr	250.668	252.320
b = 0	Yasal yedek akçeye tabi olmayan %5 temettü	0	0
c = 0	Yasal yedek akçeye tabi %95 temettü	0	0
d = b + c	Toplam Temettü	0	0
e = c x % 10	Yasal Yedek Akçe (%10)	0	0

Yukarıda verilen temettü hesaplamasına göre nihai kâr dağıtımını aşağıdaki gibi gerçekleştirmiş olacaktır:

	TM - A.O.	TM - FIFO
Vergi Öncesi Kâr	329.826	332.000
Vergi	65.965	66.400
Yasal Yedek Akçe (%5)	13.193	13.280
Yasal Yedek Akçe (%10)	0	0
Temettü	0	0
Kalan (Olağanüstü Yedek Akçe)	250.668	252.320

	TM - A.O.	TM - FIFO
Vergi	65.965	66.400
Yasal Yedek Akçe	13.193	13.280
Olağanüstü Yedek Akçe	250.668	252.320
Temettü	0	0
Vergi Öncesi Kâr	329.826	332.000

Devlet	65.965	66.400
Şirket	263.861	265.600
Hissedar	0	0
Toplam	329.826	332.000

d. Tam temettü

		TM - A.O.	TM - FIFO
a	Dağıtım Tabi Kâr	250.668	252.320
b = (ax%95)/11	Yasal Yedek Akçe (%10)	21.649	21.791
c = a - b	Temettü	229.019	230.529

Yukarıda verilen temettü hesaplamasına göre nihai kâr dağıtımını aşağıdaki gibi gerçekleşmiş olacaktır:

	TM - A.O.	TM - FIFO
Vergi Öncesi Kâr	329.826	332.000
Vergi	65.965	66.400
Yasal Yedek Akçe (%5)	13.193	13.280
Yasal Yedek Akçe (%10)	21.649	21.791
Temettü	229.019	230.529
Kalan (Olağanüstü Yedek Akçe)	0	0

	TM - A.O.	TM - FIFO
Vergi	65.965	66.400
Yasal Yedek Akçe	34.842	35.071
Olağanüstü Yedek Akçe	0	0
Temettü	229.019	230.529
Vergi Öncesi Kâr	329.826	332.000

Devlet	65.965	66.400
Şirket	34.842	35.071
Hissedar	229.019	230.529
Toplam	329.826	332.000

8. SONUÇ

Ülkemizde sermaye şirketleri bakanlar kurulu kararı ile belirlenen ölçütlere uyuma göre bağımsız denetime tabidir. Bağımsız denetime tabi şirketlerin finansal raporlama çerçevesi Türkiye Finansal Raporlama Standartları/Türkiye Muhasebe Standartları'dır. Türkiye Finansal Raporlama Standartları/Türkiye Muhasebe Standartları'na (TFRS/TMS) tabi olmamakla birlikte denetlenen sermaye şirketler için ise KGK tarafından hazırlanan "Yerel Finansal Raporlama Çerçevesi" henüz taslak aşamasındadır. Bunlar dışında kalan sermaye şirketleri ise vergi mevzuatındaki düzenlemeler kapsamında finansal raporlama yapacaktır.

Finansal raporlama çerçevesi ne olursa olsun bütün sermaye şirketleri yasal defterlerini vergi mevzuatına uygun tutmak zorundadır. Bu durumda TFRS/TMS esaslı finansal raporlama yapacak olan sermaye şirketlerinin bu nitelikteki finansal raporlarını mevcut muhasebe kayıtlarından üretmeleri mümkün değildir. Dolayısıyla bu şirketlerin finansal tabloları kayıt dışı düzeltmeler ile hazırlanabilecektir.

Yukarıda açıklanan durumun doğal bir sonucu olarak, uygulamada şirketler iki farklı dönem kârı ile karşı karşıya kalmaktadır. Bunlar sırasıyla vergi mevzuatına göre tutulan yasal defterlerdeki mali kâr ve TFRS/TMS esaslı raporlama amacı ile kayıt dışı düzeltme işlemleri ile ulaşılan ticari kârdır.

Kâr dağıtımında ilk adım olan vergi için esas alınacak olan kâr, vergi mevzuatı gereği, mali kârdır. Bu kârın tespitine yönelik olarak üretim maliyetinin ve dolayısıyla satılan mamul maliyetinin ölçümünde tam maliyet yönteminin kullanılması zorunludur. Gerçek stok maliyetin bilinmemesi durumunda, stok değerlendirme yöntemi olarak da, sadece FIFO ve ağırlıklı ortalama yöntemleri kullanılabilir.

Dönemsonunda ayrılacak olan vergi karşılığında sonra gelecek yıla devredecek olan net dönem kârı da doğal olarak yasal defterlerdeki mevcut muhasebe kayıtlarında görülen bu mali kârın vergi sonrası kalanı olacaktır. Bu durumda TTK gereği ayrılması gereken %5 genel yedek akçenin devreden mali kârdan ayrılması doğal bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu durumda uygulamada verilen örneklerden sadece tam maliyet FIFO ve ağırlıklı ortalama vergi hesaplamasında dikkate alınabilecektir.

TAMMALİYET – A.O.		TAMMALİYET - FIFO	
Satış Hasılatı	3.550.000	Satış Hasılatı	3.550.000
Satış Maliyeti	-2.980.174	Satış Maliyeti	-2.978.000
Brüt Satış Kârı	569.826	Brüt Satış Kârı	572.000
Faaliyet Giderleri	-240.000	Faaliyet Giderleri	-240.000
Faaliyet Kârı	329.826	Faaliyet Kârı	332.000

Daha önce de açıklandığı gibi stok değerlendirme ve maliyet yöntemlerinin faaliyet kârından sonra faaliyet sonuçlarını farklılaştırmayacağı ve kanunen kabul edilmeyen giderler ile istisna kazançları kapsamadığından, örnek uygulamada; Faaliyet Kârı = Vergi Öncesi Kâr = Kurumlar Vergisi Matrahı, varsayımı esas alınarak vergi hesabı aşağıdaki gibi olacaktır:

	TM - A.O.	TM - FIFO
+ Vergi Öncesi Mali Kâr	329.826	332.000
- Vergi	65.965	66.400
= Vergi Sonrası Mali Kâr	263.861	265.600

Gelecek hesap dönemine devredecek olan vergi sonrası kârdan ayrılması gereken %5 genel yasal yedek akçe ve dağıtım tabi kâr tutarı ise yasal defterlerde mevcut bulunan hesaplarda aşağıdaki gibi oluşacaktır:

	TM - A.O.	TM - FIFO
+ Vergi Sonrası Mali Kâr	263.861	265.600
- Yasal Yedek Akçe	13.193	13.280
= Dağıtım Tabi Kâr	250.668	252.320

TFRS/TMS kapsamında yapılan finansal raporlamada ise normal maliyet yöntemi esas alınacağı için durum aşağıdaki gibi oluşur:

	NM - A.O	NM - FIFO
+ Vergi Öncesi Ticari Kâr	325.381	327.692
- Vergi	65.965	66.400
= Vergi Sonrası Ticari Kâr	259.416	261.292
- Yasal Yedek Akçe (%5)	13.193	13.280
= Dağıtım Tabi Kâr	246.223	248.012

Dağıtım tabi kârdan ne kadar temettü ayrılacağı sermaye şirketlerinin temettü politikası doğrultusunda hissedarların vereceği bir karardır.

Ülkemizde bu karar verilirken özellikle dikkat edilmesi gereken husus ticari kârın göz önünde bulundurulmasıdır. Ticari kâr dikkate alınmadan verilecek temettü kararları gelecekte yayınlanacak ticari bilançolarda özkaynak yetersizliği sorunu yaratabilir.

Bu sorunla karşı karşıya kalmamak için göz önünde bulundurulabilecek diğer bir husus da değişken maliyet yöntemi ve LIFO stok değerlendirme yöntemi kullanılarak ölçümlenen dönem kârının bir ölçüt olarak kullanılması olabilir.

Değişken maliyet yöntemi gerek başabaş noktası gerekse katkı marjı analizinde kullanılan, oldukça analitik bir maliyet yöntemidir. LIFO stok değerlendirme yöntemi ise muhasebenin muhafazakarlık/ihtiyatlılık ilkesine sadakat ve liyakat açısından çok etkili bir stok değerlendirme yöntemidir. Bu nedendir ki her iki yöntemin de harici finansal raporlamada kullanılması mevzuat tarafından engellense de bu yöntemler dahili finansal raporlamada yoğun olarak etkili bir şekilde kullanılmaktadır.

Değişken maliyet yöntemi ve LIFO stok değerlendirme yöntemi ile durum aşağıdaki gibidir:

	DM - LIFO
+ Vergi Öncesi Kâr	302.667
- Vergi	65.965
= Vergi Sonrası Kâr	236.702
- Yasal Yedek Akçe (%5)	13.193
= Dağıtım Tabi Kâr	223.509

Üretim maliyetinin ve dönemsonu stok maliyetinin değişken maliyet yöntemi ve LIFO stok değerlendirme yöntemi kullanılarak ölçülmesi ile tespit edilen dönem kârından vergi mevzuatı ve TTK kapsamında hesaplanan vergi ve %5 genel yasal yedek akçenin düşülmesi ile bulunan dağıtım tabi tutarın hissedarlara dağıtılmak (ödenmek) üzere genel kurul kararı ile ayrılacak temettü tutarı için üst sınır olarak tanımlanması, özkaynağın korunması anlamında, etkili bir uygulama olacaktır.

Bu durumda, örnek uygulamada hissedarlar %10 ikinci tertip yasal yedek akçe dahil, en fazla 223.509 TL tutarında temettü talep edip, genel kurulda karar alabilecektir.

Farklı yaklaşımlarla öngörülen kâr dağıtımları karşılaştırmalı olarak aşağıda verilmiştir:

	MALİ MEVZUAT		TFRS	
	TM- A.O.	TM- FIFO	NM- A.O	NM- FIFO
Vergi Öncesi Kâr	329.826	332.000	325.381	327.692
Vergi	-65.965	-66.400	-65.965	-66.400
Yasal Yedek Akçe (%5)	-13.193	-13.280	-13.193	-13.280
Dağıtım Tabi Kâr	250.668	252.320	246.223	248.012
%10 YYA gerektirmeyen %5 temettü	-12.533	-12.616	-12.311	-12.401
%10 YYA gerektiren temettü	-216.486	-217.913	-212.647	-214.192
%10 YYA	-21.649	-21.791	-21.265	-21.419
Kalan (Olağanüstü Yedek Akçe)	0	0	0	0
Vergi (Devlet payı)	65.965	66.400	65.965	66.400
Yedek Akçe (Şirket payı)	34.842	35.071	34.458	34.699
Temettü (Hissedar payı)	229.019	230.529	224.958	226.593
Toplam Kâr	329.826	332.000	325.381	327.692

Tezde önerilen değişken maliyet-LIFO kısıtlamasının uygulanması durumunda aşağıdaki durum oluşacaktır:

	DM- LIFO	DM- LIFO
Vergi Öncesi Kâr	302.667	302.667
Vergi	-65.965	-66.400
Yasal Yedek Akçe (%5)	-13.193	-13.280
Dağıtım Tabi Kâr	223.509	222.987

Dağıtım tabi kâr olarak yukarıdaki tutarların limit olarak kabul edilmesi durumunda ise kâr dağıtımını aşağıdaki gibi oluşacaktır:

	MALİ MEVZUAT		TFRS	
	TM- A.O.	TM- FIFO	NM- A.O	NM- FIFO
Dağıtım Tabi Kâr	250.668	252.320	246.223	248.012
%10 YYA gerektirmeyen %5 temettü	-12.533	-12.616	-12.311	-12.401
%10 YYA gerektiren temettü	-191.796	-191.246	-191.998	-191.461
%10 YYA	-19.180	-19.125	-19.200	-19.125
Toplam	-223.509	-222.987	-223.509	-222.987
Kalan (Olağanüstü Yedek Akçe)	27.159	29.333	22.715	25.026
Vergi (Devlet payı)	65.965	66.400	65.965	66.400
Yedek Akçe (Şirket payı)	59.532	61.738	55.107	57.430
Temettü (Hissedar payı)	204.329	203.862	204.309	203.862
Toplam Kâr	329.826	332.000	325.381	327.692

Yukarıda görüldüğü gibi temettü kararlarında değişken maliyet – LIFO uygulaması ile ölçümlenen kârdan dağıtılabilecek temettü tutarının üst sınır olarak dikkate alınması temettüden dolayı özkaynaklardan çıkışı azaltmakta ve özkaynak oranının korunmasını desteklemektedir.

Tezde önerilen kısıtlamanın uygulanması ve uygulanmaması durumlarında kardan ayrılacak yedek akçe tutarlarının karşılaştırılması aşağıda verilmiştir:

	TM- A.O.	TM- FIFO	NM- A.O	NM- FIFO
Kısıtlama Olmadan Ayrılan Yedek Akçe	34.842	35.071	34.458	34.699
Kısıtlama Uygulandığında Yedek Akçe	59.532	61.738	55.107	57.430
Fark	24.690	26.667	20.650	22.731

Bu uygulamanın ana sözleşmede yer alması durumunda özkaynaklarda statü yedeği olarak yer alacak olan kalan tutar, aksi durumda olağanüstü yedek akçe niteliğinde olacaktır.

Örnek uygulamada yasal defterlerdeki kayıtların tam maliyet-FIFO kapsamında tutulduğunu varsayarsak önerilen temettü kararına göre muhasebe kayıtları, genel kurul kararını müteakiben, aşağıdaki gibi olacaktır:

	Borç	Alacak
570. Geçmiş Yıl Kârları	265.600	
331. Ortaklara Borçlar		203.862
540. Yasal Yedekler		32.405
542. Olağanüstü Yedekler		29.333

Temettü uygulamasında değişken maliyet-LIFO kısıtlamasına ana sözleşmede, amacı belirtilerek, yer verilmesi durumunda ise kayıt aşağıdaki gibi olacaktır:

	Borç	Alacak
570. Geçmiş Yıl Kârları	265.600	
331. Ortaklara Borçlar		203.862
540. Yasal Yedekler		32.405
541. Statü Yedekleri		29.333

Sonuç itibari ile sermaye şirketlerinin özkaynak yeterliliklerine katkı sağlamak amacıyla temettü karar süreçlerini, yasal zorunluluk durumunu gözetmeksizin TFRS/TMS esaslı değerlendirme ölçütlerini ve değişken maliyet/LIFO kısıtlaması ile birlikte göz önünde bulundurarak, yönetmesi ve sonuçlandırması önerilebilir.

KAYNAKLAR

Kitaplar:

- Akay, H.** (2012). *Maliyet ve Yönetim Muhasebesi*. Ankara: Lisans Yayıncılık.
- Akdoğan, N.** (1994). *Tek Düzen Muhasebe Sisteminde Maliyet Muhasebesi Uygulamaları*. Ankara: Ankara SMMM Odası.
- Altuğ, O.** (2015). *Maliyet Muhasebesi*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Arat, E.** (2005). *Finansal Analiz Aracı Olarak Oranlar*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Nihat Sayar Eğitim Vakfı.
- Arzova, B.** (2015). *Finansal Muhasebe*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Banar, K.** (2009). *Maliyet Muhasebesi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları
- Benligiray, Y.** (2003). *Muhasebe Uygulamaları*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Bursalı, N. ve Ercan, Y.** (2002). *Maliyet Muhasebesi, Prensipler ve Uygulama*. İstanbul: Der Yayınları.
- Büyükmirza, K.** (2015). *Maliyet ve Yönetim Muhasebesi*. Ankara: Gazi Kitapevi.
- Çetiner, E.** (2008). *Maliyet Muhasebesi Teori ve Uygulama*. Ankara: Gazi Kitapevi.
- Dabbağoğlu, K.** (2011). *Muhasebe Teorisi*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Dabbağoğlu, K.** (2014). *Finansal Muhasebe*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Elmacı, O.** (2008). *Maliyet Muhasebesi*. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Yayını.
- Erdoğan, N. ve Saban, M.** (2014). *Maliyet ve Yönetim Muhasebesi*. İstanbul: Beta.
- Erol, M.** (2008). *Maliyet Muhasebesi*. Ankara: Orion Kitabevi.
- Garrison, R. Noreen, E. ve Brewer, P.** (2015). *Managerial Accounting*. USA: Mc Graw-Hill.
- Gürsoy, C.** (1999). *Yönetim ve Maliyet Muhasebesi*. İstanbul: Beta.
- Haftacı, V.** (2005). *İşletme Bütçeleri*. İstanbul: Beta.
- Hatiboğlu, Z.** (1987). *Maliyet ve Yönetim Muhasebesi*. İstanbul: Temel Yayınları

Hongren, C., Sundem, G. ve Elliott J. (2002). *Introduction to Financial Accounting*. USA: Prentice Hall.

Karakaya, M. (2004). *Maliyet Muhasebesi*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Kartal, A. (2004). *Maliyet Muhasebesi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Kartal, A., Sevim, A. ve Gündüz, E. (2003). *Maliyet Muhasebesi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Küçüksavaş, N. (1998). *Genel Muhasebe İlkeler ve Uygulaması*. İstanbul: Beta.

Lazol, İ. (2004). *Maliyet Muhasebesi*. Bursa: Ekin Kitapevi.

Maher, M., Stickney, C., ve Weil, R. (2012). *Managerial Accounting*. USA: South Western Learning.

Sevgener, S. ve Hacırüstemoğlu, R. (2000). *Yönetim Muhasebesi*. İstanbul: Alfa.

Saban, M. ve Erdoğan, N. (2014). *Maliyet ve Yönetim Muhasebesi*. İstanbul: Beta.

Uragun, M. (1993). *Maliyet Muhasebesi ve Mali Tablolar*. İstanbul: Yetkin Kitabevi.

Yükçü, S. (2014). *Yönetim Açısından Maliyet Muhasebesi*. İzmir: Altın Nokta Yayınevi.

Makaleler:

Çalış, Y. E. 2013, “Üretim Maliyetlerinin İç Denetimine Genel Bakış”, *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt. 3, Sayı. 1, s. 159-175.

Tutar, H. 2016. “İşletme Bilimlerine Giriş”, *Atatürk Üniversitesi ATA-AÖF, Ünite 7*. http://www.ataturkuni.net/ow_userfiles/plugins/forum/attachment_1240_5433a8461640b_5433a83374148_%C3%BCnite-7.pdf.

Mevzuat

Türk Ticaret Kanunu

Sermaye Piyasası Kurumu II-19.1 Kâr Payı Tebliği

2 No’lu Türkiye Muhasebe Standardı.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Elif İnceoğlu
Doğum Tarihi ve Yeri : 12 Temmuz 1992, Balıkesir
E-posta : e.inceoglu@hotmail.com

Öğrenim Durumu

- Lisans : 2014, İstanbul Aydın Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Muhasebe ve Finans Yönetimi Bölümü
- Yüksek lisans : 2016, İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muhasebe ve Finans Yönetimi Anabilim Dalı, Muhasebe ve Denetimi Programı

Çalıştığı Kurum

- KARDE Kurumsal Araştırma Risk Danışmanlık ve Eğitim A.Ş.